

R O K J A V O R U

4 | 2003
ročník 9

Měsíčník pracovníků Lesů České republiky a příznivců lesa

LESU ZDAR

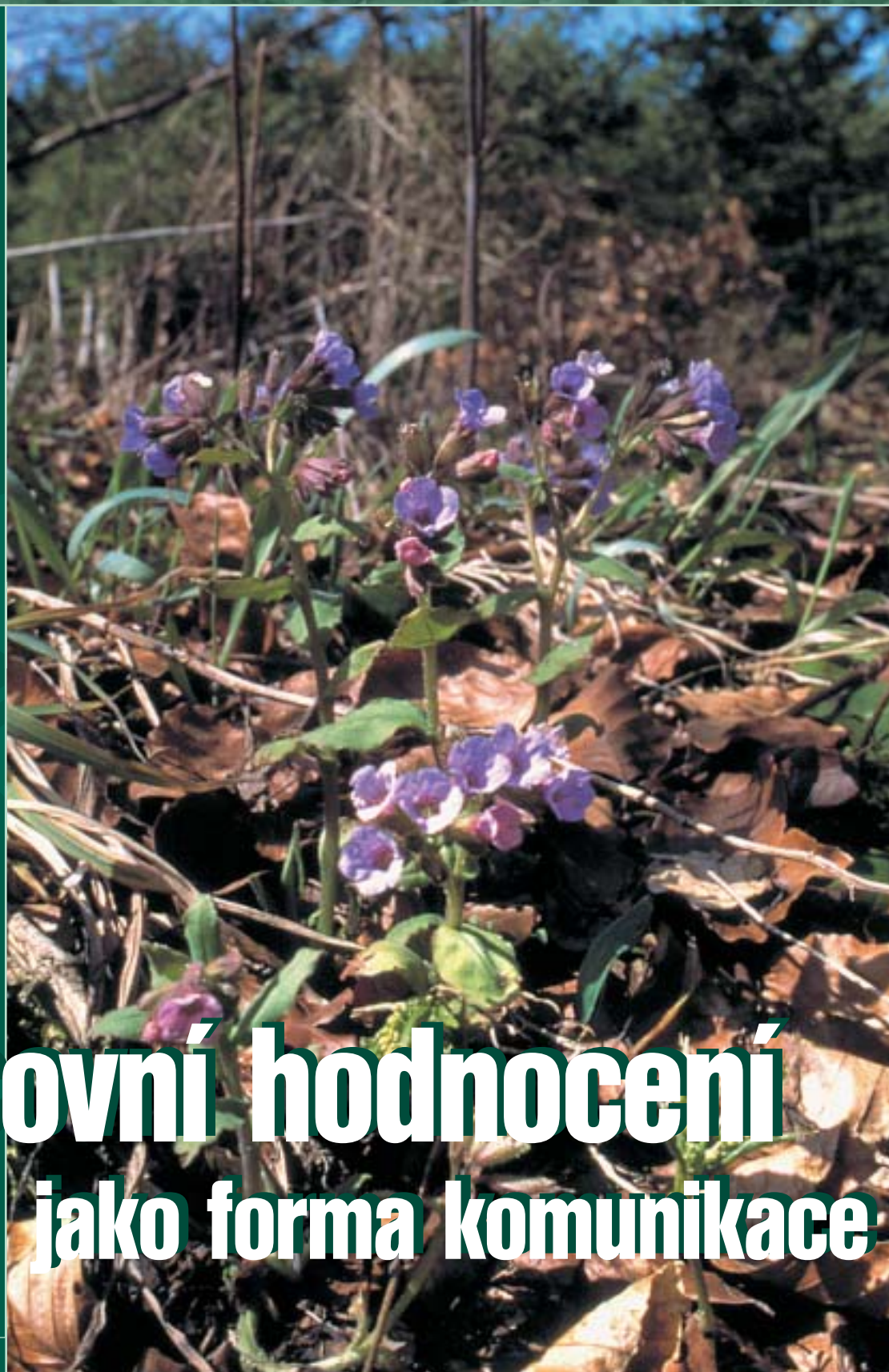
Lesní pedagogika
u LČR

Tři pohledy na
borovici lesní

Vznikla nová
OST ve Vsetíně

Něco o myslivosti
v Německu

Pracovní hodnocení jako forma komunikace

HRAZENÍ BYSTRIN

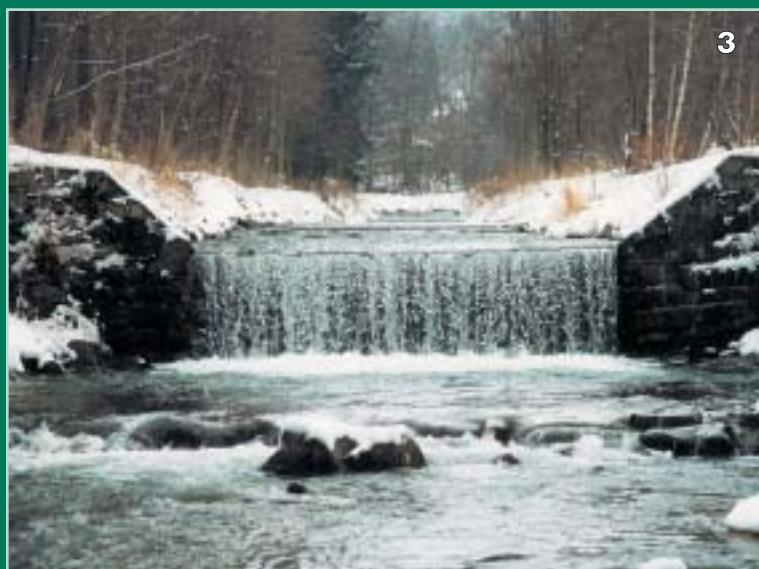
Oblastní správa toků Vsetín

1

2

3

4

5

1. Oprava koryta Zašovského potoka v obci Zašová, poškozeného povodněmi v roce 1997; stáří hrazenářské úpravy je 70 let
2. Rekonstruovaný příčný objekt na Zašovském potoce
3. Příčný objekt na vodním toku Kněhyně, který je upraven v délce pěti km a pramení na jižních svazích hory Tanečnice v nadm. výšce 1 083 m
4. Nová retenční nádrž na vodním toku Oznička
5. Kamenná přehrážka na potoce Bradný, kterou stavěli italští váleční zajatci za 1. světové války; v roce 1995 byla přehrážka rekonstruována

Výsledek cenových jednání na rok 2003

Materiál rekapituluje průběh cenových jednání týkajících se prodeje dříví a lesnických činností mezi LČR a podnikatelskými subjekty od počátku

roku 2002. Celé období je ve znamení citelného snižování cen sortimentů surového dříví na trhu, které se pak proporcionálně promítá do cen dříví na pni tak, že část poklesu nesou LČR a část podnikatelské subjekty. V rámci jednání o cenách dříví na pni k 1. 1. 2003 dochází ke snížení v průměrné výši 55 Kč/m³. Toto snížení v sobě obsahuje částečný vliv meziroční změny realizačních cen ve výši 21 Kč/m³, promítnutí nerealizovaných úprav obecně prováděných u většiny subjektů k 1. 10. 2002 ve výši 14 Kč/m³, zohlednění vlivu dílčích výběrových řízení průměrně ve výši 10 Kč/m³ (uplatněno diferencovaně v rozmezí 0 – 19 Kč/m³) a úprava nákladů ve výši 10 Kč/m³. Úprava podle OI LČR se pohybuje od 44 Kč/m³ do 71 Kč/m³. Ceny v rámci smluv uzavíraných na základě výběrových řízení se neměnily. Na 6 OI proběhla dodatková výběrová řízení u 8 smluvních jednotek pocházejících z výběrových řízení, kde došlo k oboustranné dohodě o odstoupení od smlouvy. Vzhledem k přebytku dříví na trhu se dá očekávat další tlak na ceny zejména kulatinných sortimentů.

Zpráva o zhodnocování volných finančních prostředků za rok 2002

Materiál rekapituluje způsob a výsledek zhodnocování finančních aktiv LČR. Jedná se o prostředky, které kryjí likvidní část rezervního fondu, vytvořené zákonné rezervy, zejména rezervu na pěstební činnost, a podnikové fondy ze zisku určené zejména na investice z vlastních zdrojů podniku. Průměrná hodnota těchto finančních aktiv činila v roce 2002 3,65 mld. Kč a jejich zhodnocení za rok 2002 dosáhlo 5,34 %. Většina prostředků byla spravována prostřednictvím 5 profesionálních správců v 8 podílových fondech s konzervativní strategií. Celkový výsledek z finančních operací činí 297 mil. Kč, přičemž 102 mil. Kč jde na vrub vyúčtovaných nerealizovaných výnosů za minulá období.

Plán investic na rok 2003

Materiál v podobě jmenovitého seznamu akcí rozpracovává rámcový plán projednaný dříve vedením podniku a dozorčí radou. Z celkového objemu 750 mil. Kč tvoří 650 mil. Kč vlastní zdroje LČR. Největší podíl prostředků z vlastních zdrojů tvoří stavební investice (507 mil. Kč), z toho 32 % výstavba a rekonstrukce lesních cest. Na lesní správy připadá 60 % investičních prostředků, na závody 11 %, na oblastní správy toků 22 %, na oblast-

ní inspektoráty 5 % a ředitelství 2 %. Nejvýznamnější stavebními akcemi jsou vedle dostavby společného sídla OI Liberec a LS Ještěd výstavba budovy LS Hluboká n.V., rekonstrukce sídla LS Třeboň, sídla revírů s bytovými jednotkami na LS Kraslice, LS Prostějov, LS Františkovy Lázně a LS Horšovský Týn.

Výsledky hospodaření za rok 2002

Hospodaření podniku bylo významně ovlivněno pokračujícím poklesem realizačních cen dříví na trhu a částečně i zpracováním větrné kalamity v závěru roku. Rok 2002 je charakterizován vysokým výsledkem z finančních operací (297 mil. Kč), nejvyšší těžbou za posledních 10 let (7,36 mil. m³) doprovázenou poklesem realizačních cen dříví na trhu a průměrného zpeněžení (60 Kč/m³). Tržby za dříví poklesly o 3 %, tento pokles byl eliminován úsporami v provozních nákladech. Po vytvoření všech závěrkových operací a zúčtování rezerv a opravných položek lze očekávat výsledek hospodaření po zdanění ve výši cca 450 mil. Kč.

Návrh limitů na rok 2003 pro OJ LČR

Finanční plán počítá s těžbou ve výši 7,2 – 7,3 mil. m³ a poklesem průměrného zpeněžení o 50 – 60 Kč/m³. Tomu odpovídá ukazatel rozpočtu pro organizační jednotky LČR. S ohledem na nepříznivé se vyvíjející situaci na trhu s dřívím (přebytek nabídky kulatinných sortimentů doprovázený poklesem jejich cen) byl EŘ ve spolupráci s VTR pověřen k vypracování alternativních ukazatelů plánu pro mírnější i výrazné snížení objemu těžeb.

Výsledky obchodu s dřívím a lesnických činností za rok 2002

Materiál podrobně vyhodnocuje změny struktury těžeb v druzích těžby, dřevinách a hmotnostech, vývoj cen dříví a cen prací v pěstební činnosti a cen sadebního materiálu. V roce 2002 bylo u LS LČR vytěženo 6,9 mil. m³ dříví a prodáno 6,86 mil. m³ dřeva (nárůst o 430 tis. m³, 6,8 %) při průměrných tržbách 569 Kč/m³ (pokles o 55 Kč/m³). Dříví se zápornou cenou bylo 237 tis. m³ (pokles o 36 tis. m³) a celkové náklady na tyto těžby byly 39 mil. Kč (pokles o 7 mil. Kč). Průměrná cena při prodeji dříví s „kladnými cenami“ činila 602 Kč/m³ (pokles o 63 Kč, 9,4 %) o 9 % rovněž poklesla cena dříví ze samovýrob. V rámci komplexních zakázek bylo prodáno 92,9 %, v rámci ostatních zakázek 4,9 %, v rámci samovýrob 2,2 %. LZ LČR realizovaly 440 tis. m³ surového dříví (nárůst 7 tis. m³, 1,7 %) při průměrném zpeněžení 1218 Kč/m³ (pokles 75 Kč/m³, 6 %). V rámci zpětného odkupu bylo zobchodováno 1,839 mil. m³ dříví (nárůst 278 tis. m³), přeplácáný rozdíl mezi nákupem a prodejem činil 17 Kč/m³. Podíl exportních dodávek byl 15,1 %. Ceny prací pěstební činnosti se v průměru nezměnily.

RNDr. Vladimír Veselý, ekonomický ředitel

- 2) Pracovní hodnocení jako forma komunikace mezi zaměstnanci
- 4) Koncepce Public Relations LČR, s. p. II. část
- 6) Tři pohledy na borovici lesní
- 7) Vznikla nová OST ve Vsetíně
- 11) Hravé muflonče
- 12) Něco o myslivosti v Německu
- 13) Pohledy do přírody
- 14) Nové odborné publikace a knihy
- 15) Výročí
Lovecký parkůr
- 16) Když shazují jeleni

foto obálka

1. strana: Plicník lékařský již neomylně signalizuje nástup jara
ilustrační foto: J. Zumr

4. strana: Kvetoucí větvička javoru
ilustrační foto: J. Zumr

LESU ZDAR

Měsíčník pracovníků Lesů České republiky, s. p.

Adresa redakce:

LČR, s. p., Přemyslova 1106, 501 68 Hradec Králové 8
tel.: +420 495 860 265, +420 495 260 325-30
fax: +420 495 262 391
e-mail: rezac@lesy-cr.cz

Vydává:

LČR, s. p., Přemyslova 1106, Hradec Králové 8
IČO: 42196451
Evidenční číslo Ministerstva kultury: 11416

Redakční rada:

Předseda: Ing. Václav Lidický
Členové: Ota Buršík, Ing. Lubomír Dědek,
Ing. Jan Duha, Ing. Josef Hruška, Ing. Jiří Kopic,
Ing. Jaromír Latner, CSc., Aleš Mrkvica, Ing. Pavel Starý, RNDr. Jiří Stonawski

Odpovědný redaktor: Ing. Jan Řezáč
Grafická úprava: CREATIVE DIRECTION

(Podepsané články nemusí nutně vyjadřovat stanovisko vydavatele.)

Tiskne:

Bartošova tiskárna, s. r. o., Hradec Králové
Kalendova 688. Přetisk povolen.

(Uzávěrka příštího čísla 18. 4. 2003.)

Rg1-1994

Pracovní hodnocení

jako forma komunikace mezi zaměstnanci

O pracovním hodnocení jako důležitém prvku řízení lidských zdrojů pojednával článek v Lesu zdar č. 4/2002. Není tedy nutné znovu se vracet k charakterizování a způsobu realizace této aktivity. Již víme, že pracovní hodnocení je součástí motivačních programů a především jedním z nejdůležitějších nefinančních motivačních stimulů.

Hodnocení je dialog dvou partnerů

V čem je ukryt hlavní přínos tohoto nehmotného stimulu? Pracovní hodnocení, realizované v souladu se schválenou metodikou, představuje jednu z nejdůležitějších forem komunikace mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem, nadřízeným a podřízeným. Komunikace je prostředkem k přenosu informací a tím též prostředkem k ovlivňování v nejdůležitějším slova smyslu. Tato komunikace by měla vést k sjednocení potřeb, možnost, představa zaměstnance a zaměstnavatele. Samozřejmě, že se nejedná pouze o jednorázovou komunikaci v rámci ročního pracovního hodnocení, ale o průběžné sdělování potřebných informací, zadávání úkolů, kontrolu plnění stanovených cílů, apod.

V rámci ročního pracovního hodnocení dochází k celkovému zhodnocení pracovního i sociálního chování a následnému určení výše platu, vtyčení nových pracovních cílů a definování dalších možností využití potenciálu a rozvoje schopností zaměstnance = vzdělávací aktivity, možnost kariérního postupu v rámci personálních rezerv, apod. Pro zaměstnance je vzájemná komunikace – přísun informací týkajících se činnosti konkrétního zaměstnance, spolupracovníků, organizačních jednotek i podniku jako celku – důležitá. Vede ho k pochopení, že činnost, kterou vykonává, je směřována k nějakému cíli a umožňuje mu ztotožnit se s těmito cíli.

Klíčová osoba nadřízeného

Zda bude komunikace korektní a splní očekávání je determinováno zejména osobou nadřízeného pracovníka. Předpokladem výkonu této řídicí funkce je přirozená autorita nadřízeného s dostatečně vyvinutými sociálními kompetencemi – schopnost komunikovat, pracovat v týmu, přesvědčit, vyjednávat, empatie (vcítění), vést a motivovat zaměstnance, atd. Nadřízený informuje zaměstnance nejen o tom, co má dělat, ale také o důvodech, proč to má dělat. Účinnost předávaných informací je závislá i na způsobu komunikace. V dnešní době rozvinutých výpočetních technologií se využívá poskytování doplňkových informací na internetu, e-mail, apod. Ovšem hlavní pracovní činitel je stále živý zaměstnanec, který očekává verbální komunikaci a přímý kontakt se svým nadřízeným. Jeví se tedy jako účelné využívat k vzájemné „kontaktní“ komunikaci pracovních porad, setkání a v konečné fázi i pracovního hodnocení. Záměrem odboru personálního a ekonomiky práce je připravit vhodné vzdělávací aktivity pro vedoucí pracovníky a vybrané personální rezervy, směřující k získání či prohloubení manažerských schopností především v oblasti sociální (asertivita, komunikace, vedení-koučování, motivace, apod.).

Závěr

Aspekt, který nelze přehlédnout je skutečnost, že vzájemná komunikace posiluje loajalitu zaměstnanců k podniku a sounáležitost s cíli podniku. Jak již bylo řečeno, pracovní hodnocení je jedním z nejdůležitějších nefinančních motivačních stimulů, jehož výsledky však ovlivňují jeden z hlavních finančních stimulů, výši mzdy. Každému nadřízenému zaměstnanci je delegována pravomoc na základě kvality práce, objemu úkolů a výsledků pracovního hodnocení, diferencování

Devětsíl bílý

Ilustrační foto: J. Zumr

vat výši mzdy jednotlivých zaměstnanců a to především v rámci pobídkové složky, tzv. nezaručené mzdy. Využití této pravomoci je výsledkem odpovědnosti, kompetentnosti a odvahy příslušného vedoucího zaměstnance. Podnikově je nastaven podíl tarifní = zaručené (TS, praxe, příplatky) mzdy k nezaručené mzdě v rozsahu cca 60:40 %.

Průměrný výdělek na konci roku 2002 činil 15 450 Kč. Tomu odpovídá celkové čerpání přepočteného počtu zaměstnanců na plně zaměstnané 3528. To je meziroční snížení o 2 %. Tímto vývojem bude zajištěn růst reálné mzdy při očekávané inflaci 2,2 % o 2,4 %. Původní očekávaný vývoj inflace činil 4 – 5 %. Pro rok 2003 je záměrem udržet růst reálné mzdy v rozpětí 2,0 – 3,0 % a dosažení průměrného výdělku 16 995 Kč.

Přehled průměrných výdělků v Kč

	2001	2002	2003 (předpoklad)
ČR	15 025	15 570	17 100
odvětví LH	10 903	11 259	11 710
LČR	14 740	15 450	16 995

Přehled o růstu nominální, reálné mzdy, inflace v %

	2001	2002	2003
inflace ČR	4,7	2,2	2,5
nominální mzda LČR	6,2	4,6	10,0
reálná mzda LČR	1,5	2,4	7,5

Inflace, nominální, reálná mzda v %

	2001	2002	2003
inflace	5,0	2,2	2,5
nominální mzda ČR	8,0	7,8	7,3
nominální mzda LČR	6,1	4,6	10,0
reálná mzda ČR	3,0	5,6	4,8
reálná mzda LČR	1,1	2,4	7,5

Ing. Mikuláš Říha, vedoucí OPEP, ředitelství LČR

Lesní pedagogika u LČR

Asi před třemi roky se v českých lesnických kruzích objevil nový pojem – lesní pedagogika. O jeho významu pro komunikaci lesníků s laickou veřejností se začalo hned od počátku bouřlivě diskutovat. Několik článků o lesní pedagogice bylo publikováno v Lesnické práci, uspořádalo se několik informačních seminářů. Občas se tento nový komunikační nástroj lesníků dával do protikladu či opozice vůči projektu LČR, který všichni známe pod názvem Les ve škole – škola v lese. Po vyřízení názorů jsme dospěli k závěru, že se mohou oba projekty dobře doplňovat.

Protože v loňském roce již asi 20 pracovníků podniku absolvovalo kurs lesní pedagogiky a kursy budou pokračovat i v letošním roce, je nanejvýš potřebné vytvořit určitý podnikový systém, v němž bude lesní pedagogika funkční a začlení se do již rozběhlého projektu Les ve škole – škola v lese. Naše současná představa je, že by podnik umožnil absolvovat kurs lesní pedagogiky jednomu pracovníkovi (adjunktovi, revírníkovi) z každé lesní správy a oblastního inspektorátu, kteří jsou již zapojeni v projektu Les ve škole – škola v lese, nebo dlouhodobě s dětmi pracují či mají o tuto činnost vážný zájem.

Tim bychom chtěli prohloubit jejich znalosti a pomoci jim lépe zvládat komunikaci především s dětmi. V rámci každého inspektorátu by byl jeden pracovník pověřen aktivní koordinací činnosti těchto lesních pedagogů a současně by měl na starosti projekt Les ve škole – škola v lese. Na úrovni ředitelství by tuto činnost koordinovala Mgr. Eva Dlabolová. V tuto chvíli je ale před námi ještě mnoho neznámých, především pracovní a finanční náročnost lesní pedagogiky, také pozitivní stimulace lesních pedagogů. Intenzivně tyto záležitosti konzultujeme s ministerstvem zemědělství, ministerstvem školství, případně krajskými úřady. Věříme, že se zde rychle vybuduje finančně zajištěný model lesní pedagogiky, funkční v podmínkách České republiky. Tímto článkem také vybízíme k diskusi a výměně zkušeností, abychom si navzájem obohatili téma komunikace lesníků s veřejností.

Lesní pedagogika ve světě

Lesní pedagogika je jedním ze směrů výchovného působení na děti a mládež, který vznikl v Americe a byl popularizován především ve Švýcarsku, Rakousku a Německu. Zakladatelem lesní pedagogiky je Američan Joseph Cornell z Kalifornie. Ve Švýcarsku se tohoto směru ujala SILVIVA – celošvýcarská organizace zabývající se vzděláváním v oblasti životního prostředí a vzděláváním o lese. Byl zde vytvořen manuál k lesní pedagogice „Treffpunkt Wald“. V Německu se lesní pedagogice věnují vybraní pracovníci dobrovolných spolků, lesních správ a lesnických vzdělávacích zařízení. Jsou zde vytvořeny školy lesa a naučné stezky. Lesní pedagogové mají prezentaci na internetových stránkách. V Rakousku probíhají v lesnických vzdělávacích zařízeních kurzy lesní pedagogiky a věnují se jí pracovníci dobrovolných spolků a lesních správ. Jsou zde vybudovány školy lesa ve Vídni, Böhmerwaldschule v Ulrichsbergu a Waldschule v Linzi. Existuje zde také „Spolek lesních pedagogů Rakouska“, vyhlášují se týdny lesa a vytvářejí se lesní naučné stezky.

Lesní pedagogika na ISŠL Vimperk

V rámci spolupráce Integrované střední školy lesnické ve Vimperku a rakouského vzdělávacího střediska FAST Ort Gmunden v oblasti lesního hospodářství se tři zaměstnanci ISŠL Vimperk zúčastnili v říjnu 2000 v Rakousku kurzu lesní pedagogiky. Absolováním tohoto kurzu škola obdržela prvotní informace a podklady týkající se lesní pedagogiky, které využila při přípravě kurzů v České republice. V roce 2001 navázal na rozvíjející se myšlenku zavedení kurzů v ČR dvoudenní informační seminář o lesní pedagogice vedený rakouskými lektory, kterého se zúčastnili zástupci Ministerstva zemědělství ČR, LČR, s. p., lesnického odborného tisku, odborné veřejnosti a zástupci školství. V jarních měsících roku 2002 proběhly ve Vim-

perku první tři kurzy, čtvrtý kurz se uskutečnil v listopadu. V letošním roce se počítá s jejich pokračováním. Lektory kurzů jsou dva zaměstnanci ISŠL ve Vimperku, kteří absolvovali, za finančního příspěvu LČR, kurz lesní pedagogiky v rakouském Gmundenu.

Náplň kurzů

Kurzy jsou určeny pro ty lesníky, kteří se chtějí blíže obeznámit s metodami a hravými formami seznamování dětí s ekosystémem lesa nebo pro ty, kteří již aktivně s dětmi pracují (vedení kroužků, oddílů, vycházky a besedy v rámci projektu Les ve škole – škola v lese). Kurzy jsou čtyřdenní. První den je věnován teorii, seznámení s lesní pedagogikou ve světě, metodice práce s jednotlivými věkovými skupinami dětí, ukázkám her. Druhý den účastníci stráví celý v lese, kde si vyzkouší množství her, zejména na smyslové vnímání lesa, pro různé věkové skupiny dětí. Třetí den je věnován zásadám přípravy programů a problematickým místům a závěrečný den kurzu si účastníci vyzkouší svůj připravený program přímo s dětmi v lese. V loňském roce bylo vyskoleno celkem 27 lesních pedagogů, z nichž 20 jsou zaměstnanci LČR. Kurz dále absolvovali zaměstnanci SLŠ Šluknov, Ostravských městských lesů, s. r. o., Lázeňských lesů Karlovy Vary, Správy NP a CHKO Šumava a občanského sdružení TEREZA. Lesní pedagogika byla prezentována v říjnu loňského roku na výstavě Vzdělání a řemeslo v Českých Budějovicích, kde ISŠL společně s LČR a ÚZPI připravila program pro děti.

Co lesní pedagogika přináší

Metody lesní pedagogiky umožňují: vnímat prostředí lesa pomocí všech smyslů, dozvědět se více o lese zábavnou formou - pomocí her a úkolů, objevování, poznávání a zkoumání nového a seznámit se s posláním lesníka pro děti přitažlivou formou. Hlavní cílovou skupinou jsou děti ve věku 9 – 12 let a nejčastější formou působení lesních pedagogů je hra. Lesní pedagogika si klade za cíl především prohloubit zájem dětí o les, zlepšit jejich vztah k lesu a k lesnímu hospodářství a objasnit význam hospodaření v lese. Lesní pedagog seznamuje děti a mládež s prostředím lesa a hospodaření v něm pomocí her za přímého pobytu v lese. Předpokladem pro tuto práci jsou odpovídající lesnické znalosti, pedagogické schopnosti potřebné pro práci s dětmi a absolvovaný kurz lesní pedagogiky.

Cílem je vytvořit celoplošnou síť lesních pedagogů, kteří budou školám aktivně nabízet lesní programy a realizovat je v praxi. V současné době se připravuje metodický a herní manuál k lesní pedagogice, který obsahuje teoretickou část a množství her rozdělených do skupin podle tématu. Stěžejními tématy jsou Ekosystém les, Lesník, Strom, Les v nebezpečí, Lesní projekty, Trvale udržitelné hospodaření, Půda, Voda, Zima a Kreativní tvoření.

Finanční zajištění

Kromě přípravy obsahové stránky je důležité také zabezpečit finanční zajištění projektu. Projekt lesní pedagogiky bude podporovat Ministerstvo školství ČR zařazením lesních programů do hodin přírodovědy a biologie a finanční podporou účasti žáků na lesních programech. Pedagogická centra v jednotlivých regionech budou pořádat o lesní pedagogice informační semináře pro učitele. Ministerstvo zemědělství ČR bude podporovat lesní pedagogiku jako prostředek veřejné propagace lesního hospodářství, poskytne finanční příspěvek lesníkům, kteří se přihlásí na kurz lesní pedagogiky a finanční odměnu za realizaci lesního programu.

LČR uhradí svým zaměstnancům s dlouhotrvajícím zájmem o práci s dětmi náklady na absolvování kurzu lesní pedagogiky a umožní následně využití v praxi. SVOL bude podporovat ty členy, kteří budou mít zájem získat kvalifikaci lesní pedagog a realizovat lesní programy. Krajské úřady budou podporovat lesní pedagogiku formou příspěvku školám na účast v lesních programech. Příspěvek na tvorbu učebních pomůcek a propagačních materiálů lesní pedagogiky poskytne MŠMT, LČR a Mze. Provoz internetových stránek zajistí Mze. Dalším možným zdrojem financování lesní pedagogiky je program SAPARD Opatření 3.1 Zlepšení profesního vzdělávání.

Ing. Jan Řezáč, Mgr. Eva Dlabolová, OLPVV, ředitelství LČR, Hradec Králové

Koncepce Public Relations LČR, s. p.

II. část

(Motto: od osvěty ke komunikaci)

6. Jak fungují média

Média jsou firmy, které vyrábějí specifický druh zboží – informace. V tržním prostředí je cílem médií co nejlépe toto zboží prodat, tj. mít co největší počet čtenářů, posluchačů nebo diváků. Média proto usilují o to produkovat zejména takové informace (témata), které jsou pro konzumenty jejich „zboží“ co nejatraktivnější. Výroba každého zboží (tj. i informací) má svoje specifické technologické postupy, kterým odpovídá i specifický styl práce lidí, kteří jsou v nich zaměstnáni.

Každé noviny, časopis, rozhlasové nebo televizní vysílání (případně internetový server) se zaměřují na určitý okruh příjemců informací. To diferencuje jak obsah informací, o které se zajímají, tak i jejich celkový charakter včetně stylu práce novinářů. Činnost médií je regulována zákonnými normami. Zákon, kromě jiného, striktně vyžaduje, aby média podávala pravdivé informace. Taková povinnost však zdaleka nezaručuje, že bude veřejnost informována objektivně a v tomto smyslu skutečně pravdivě. Záleží na tom, jak jsou poskládány dílčí pravdivé informace a jak jsou interpretovány.

7. Východiska a hlavní cíle PR LČR

Zadání: aktivně, promyšleně, cílevědomě, dlouhodobě komunikovat s médii a s veřejností.

LČR, s. p., patří k největším českým firmám. Jsou státním podnikem, který kvalifikovaně obhospodařuje obrovský majetek. Lesní porosty, o které se starají, reprezentují nejenom ekonomickou hodnotu (odhadem několik set miliard Kč) a s ní spojené výnosy z prodeje dřeva, ale ve stále větší míře plní nezastupitelné společenské mimoprodukční funkce. V současnosti se ve veřejnosti prosazují názory podporující takové způsoby obhospodařování lesa, které zvýrazňují právě jeho mimoprodukční funkce. Zejména celosvětově roste tlak na zvýraznění nezastupitelných funkcí lesa v oblasti životního prostředí. V souvislosti s tím formuluje lesnická politika LČR hlavní úkol tohoto státního podniku: „Vytvářet optimální vztah mezi plněním všech funkcí lesů a tržním ekonomickým prostředím a zajistit přitom trvalou produkci kvalitní dřevní hmoty při respektování a rozvíjení environmentálních funkcí lesů.“

Základní principy státní lesnické politiky definují veřejný zájem v lesích takto: „Stát má zájem na trvalém a vyrovnaném využívání lesa jako obnovitelného přírodního zdroje a využívání veřejně prospěšných funkcí lesa ve veřejném zájmu. Je důležité pro všechny občany zabezpečit zachování vodohospodářské účinnosti lesa, zajištění půdoochranné funkce lesa, uchování jedinečnosti příro-

dy a udržení genetické kvality lesa. Všechny tyto funkce je třeba více či méně řízeně podporovat. Další funkce poskytuje zdravý les převážně samovolně již svou existencí.“ LČR přitom vychází z předpokladu, že i o některé další funkce musí být alespoň zčásti pečováno. Např. o funkci rekreační, krajinytvornou a také o zabezpečení druhové pestrosti (biodiverzity).

LČR jsou podnikem, který úspěšně zvládá jak svoji hospodářskou roli, tak plní a dále rozvíjí i své poslání v oblasti zvýrazňování

Ochniváček; z fotosoutěže ČSOP a LČR
Pohledy do přírody; foto: Lucie Svobodová

společenských funkcí lesa. To je nesporný úspěch. Ukazuje se však, že značná část veřejnosti takovým způsobem státní podnik LČR nevnímá:

► Obecně není stále doceňováno, že úspěšné hospodaření LČR vytváří již delší dobu (bez nároků na státní rozpočet) dostatek finančních prostředků pro obnovu lesa i v oblastech poškozených imisemi nebo přírodními kalamitami.

► Veřejnosti není dostatečně respektován fakt, že péči o les, který je ve správě LČR, zabezpečují velmi kvalitně profesionálně připravení odborníci (vysokoškoláci a středoškoláci), jejichž vztah k lesu není omezen úzce ekonomickým pohledem.

► Převažující část veřejnosti je ve svém vztahu k činnosti LČR ovlivňována řadou zcela mylných nebo výrazně zkreslených představ o hospodaření v lese a o aktivitách LČR. Ty jsou často mediálně přizívány cílenými kampaněmi různých zájmových skupin skrývajících se mnohdy za ekologickou fasádou.

► Ve veřejnosti převládá při hodnocení činnosti LČR pohled často velmi naivní a zjednodušený, který upřednostňuje především společenské funkce lesa. Hospodářská funkce lesa, který je obecně vnímán jako veřejný statek, ustupuje při tomto pohledu do pozadí. Pro utváření postojů veřejnosti je typickým příkladem hodnocení těžby dřeva. Ta často není chápána jako přirozená a nezbytná součást péče o hospodářský les, ale jako negativní činnost, která poškozuje les i životní prostředí celkově.

► Pověst LČR na veřejnosti a postoje veřejnosti k němu neodpovídají jeho skutečné kvalitě a pozitivní roli, kterou plní v oblasti péče o rozvoj společenských funkcí lesa v ČR.

► Protože jsou LČR státním podnikem, jehož aktivity pokrývají prakticky celé území naší republiky, hrají při jejich řízení a realizaci strategických rozvojových záměrů postoje veřejnosti výrazně větší roli, než je tomu u privátních firem. Intenzivnější a efektivnější komunikace LČR s veřejností proto, vzhledem k náročným úkolům, které tento státní podnik čekají v dohledné budoucnosti, narůstá na významu.

► Strategickým dlouhodobým cílem této komunikace je systematické formování obrazu LČR jako dobře vedené, ekologicky orientované a veřejnosti otevřené firmy, která bude jednoznačně rozlišitelná od ostatních lesnických subjektů.

► Velmi důležitou roli při plnění tohoto cíle hraje zaměření komunikačních aktivit LČR, vedoucích k posílení obecné informovanosti veřejnosti o činnosti LČR, o lese a jeho funkcích a o lidech, kteří se v LČR dobře a kvalifikovaně starají o les. Důraz je potřebné klást především na prezentaci aktivit LČR zaměřených na rozvoj společenských funkcí lesa. Důležitým obsahovým východiskem pro toto působení je dokument: „PROGRAM 2000 - zajištění cílů veřejného zájmu LČR“.

9. komunikační témata

Struktura komunikačních témat podniku je poměrně jasně daná s víceméně nadčasovou platností. Vychází z toho, že lesnictví je dnes chápáno jako jeden z nejkonzervativnějších oborů lidské činnosti, která nechce přírodu měnit (každého půl roku inovovat a nabízet nový model výrobku), ale pouze šetrně využívat s minimálními vnosy dodatečné energie a přitom nabídnout převážně městskému člověku zdravé prostředí pro rekreaci a regeneraci jeho duševních a tělesných sil. K tomu budou samozřejmě přiřazována témata aktuální, s omezenou časovou platností, jimiž bude podnik reagovat na konkrétní situace a události, pokud možno již s určitým předstihem.

9.1 Ochrana životního prostředí

Hlavními náměty jsou: obnova a reprodukce zdravého lesa, struktura výsadby lesních porostů, velké sezónní práce, kalamity, tvorba zdravého životního prostředí, degradace lesa ve vazbě na znečišťování životního prostředí, spolupráce s nevládními organizacemi – ČSOP, Junák, Sdružení Tereza,

Sdružení středisek ekologické výchovy Pavučina, Hnutí Duha.

9.2. Zvyšování biodiverzity

Jedná se především o péči o chráněné druhy rostlin a živočichů (jejich reintrodukce, repatriace), ponechávání mrtvé dřevní hmoty v lese, doupné stromy, obnova přírodě blízké druhové skladby lesů.

9.3 Funkce lesa vodohospodářská a půdoochranná

Péče LČR o zdroje kvalitní vody, opatření na ochranu vodních zdrojů, budování a údržba studánek, pramenů a pramenišť, obnova vodních nádrží v lesích, úpravy a hrazení bystřin.

9.4 Funkce rekreační

Aktivity LČR při rozvíjení rekreačních funkcí lesů, lázeňské lesy, rozčlenění lesa podle jeho rekreační využitelnosti, rekreační úpravy porostního prostředí, spolupráce s obcemi a městy.

9.5 Funkce produkční

Prezentace lesů jako zdroje obnovitelné, ekologicky příznivé suroviny, prezentace dřeva jako obnovitelné suroviny – na rozdíl od železa, betonu, ropy, uhlí atd., prezentace šetrných způsobů obhospodařování, šetrných technologií, prezentace výsledků hospodaření LČR – těžbu dřeva a jeho prodej je nutno spojovat s obnovou lesa a jeho pěstováním, informace o ostatních produktech lesa.

9.6 Myslivost

Zvěř a les k sobě neodmyslitelně patří, přesto není možné opomíjet škody zvěři (dočasným řešením by u některých druhů zvěře mohly být oborní chovy).

9.7 Spolupráce se společenskými organizacemi

Obce, občanská sdružení a spolky (ochránci životního prostředí, turistické a tělovýchovné organizace aj.), školy, organizace dětí a mládeže.

9.8 Zahraniční spolupráce LČR; LČR v souvislosti se vstupem do EU.

9.9 Představení zajímavých osobností LČR (management, lesníci atd.).

Součástí strategie PR by měl být i jasný, transparentní sponzoring organizovaný podle pevných pravidel, realizovaný např. formou výběrových řízení a patričně medializovaný, případně další akce doprovodného a podpůrného charakteru – výstavy, ples.

10. Cílové skupiny

- ▶ pasivní široká veřejnost s neutrálním (indiferentním) vztahem k lesům a přírodě,
- ▶ aktivní veřejnost s vyhraněným vztahem k lesům – turisté,

- ▶ ekologičtí aktivisté,
- ▶ školní mládež,
- ▶ odborná lesnická veřejnost,
- ▶ politici a státní aparát,
- ▶ vlastní zaměstnanci.

11. Úrovně komunikace

Komunikace s médii se odehrává ve dvou úrovních:
Centrální: ředitelství – celostátní média.
Regionální: oblastní inspektoráty – regionální média.

V této chvíli je pro úspěch komunikace rozhodující jasně vymezená role oblastních inspektorátů, především oblastních inspektorů, kteří by měli pravidelně z vlastní iniciativy pořádat tiskové konference a komunikovat s tiskem. Pro zajištění této činnosti jim ředitelství (OLPW) poskytne komplexní servis.

13. Přímá komunikace v regionech

Přímá komunikace představuje metodu, jejímž cílem je zúročit globální mediální kampaň podniku, resp. přenést její hlavní témata do regionů a tam je komunikovat s ohledem na místní podmínky. Díky zohlednění těchto podmínek má taková komunikace mnohem přesnější dikci sdělení, hovoří „místním jazykem“. Při správné volbě komunikačních prostředků navodí efekt zpětné vazby a stane se komunikací oboustrannou, dialogem.

Má-li být úspěšná, musí být věrohodná a opravdu místní. Znamená to, že dokáže

důsledně využívat téma regionu ve všech ohledech. Počínaje volbou médií, zapojením místních celebrit či obecně známých osobností majících k regionu zřetelný vztah až po pevné spojení kampaně s místním „zastoupením“ podniku (nejčastěji lesní správou, lesním závodem).

Samozřejmou a důležitou je pak podmínka převedení tématu globální kampaně do konkrétních poměrů, které ovlivňuje charakter krajiny, převládající stav a druh lesa, složení vlastníků, stupeň devastace přírody, ekonomická síla regionu a mnoho dalších faktorů, které je třeba zjistit, popsat a posoudit. Metoda přímé komunikace plní obecně i konkrétní komunikační cíle současně.

K obecným cílům patří:

- ▶ posílení vědomí o podniku vč. pochopení organizační struktury,
- ▶ fixace základních znaků (název a právní forma, logotyp),
- ▶ představení nového sloganu,
- ▶ přenos hlavního tématu kampaně.

Hlavním místním cílem je přiblížit občanům nejbližší sídlo zastoupení podniku, vč. konkrétních zaměstnanců a vytvoření povědomí o jeho významu a prospěšnosti právě pro tento region. Příklad: Jiný vztah k ČD získáme na zaplivaném peróně cizího neosobního nádraží a opět jiný na muškáty zarostlé staničce se sympatickou výpravčí. A právě o tento bezmála „domácký“ vztah jde v přímé komunikaci. Jejím atributem je totiž jakási upřímnost vyvěrající právě z blízkosti a domáckosti.

Hovoříme-li o přímé komunikaci LČR s občany, musíme si uvědomit, že hovoříme o budování trvalého vztahu. Ať bude komunikační kampaň jakákoliv, vždy znovu se budeme potýkat s tím, že propagujeme něco, co je na jedné straně naprosto běžné, přirozené a samozřejmé a na straně druhé jde bezmála o zázrak. Jako bychom chtěli propagovat dýchání nebo chůzi...

LČR totiž představují těžko srovnatelný fenomén – obhospodařují společný majetek, jehož reálná hodnota není vyčíslitelná. Prostá cena zásob dřeva se může zdát obrovskou, ale zároveň jde o užitek, na který si občan „nesáhne“. Pokusíme-li se o vyčíslení ostatních funkcí lesa, potom skutečnou hodnotu nelze „penězi zaplatit“, ale přitom je dnes a denně přístupná každému a zdarma. Navíc je les mostem z minula do budoucna, odkazem minulých generací a našim denním závazkem budoucnosti.

V komunikaci LČR musí být přítomna jistá poctivost, zemitost a taky lesnická moudrost. Vědomí, že „tuto zemi máme pouze propůjčenou od svých dětí“, jak kdysi řekl jeden indiánský náčelník. Řečeno opět pragmaticky, jakékoliv „nové“ téma je pořád tímž tématem, jež je dáno již názvem podniku – LESY ČESKÉ REPUBLIKY, s. p.

Lumek kladoucí vajíčka; z fotosoutěže ČSOP a LČR
Pohledy do přírody; foto: René Jansa

Ing. Jan Řezáč

Tři pohledy na borovici lesní

„Severská“ borovice lesní ve středním Norsku;
foto autor

Jako klimaxové dřeviny jsou v našich podmínkách uvažovány dub, buk, (někdy i s jedlí) a smrk. Se svými 17,5 % zaujaté plochy (po odečtení skutečné holiny) je borovice lesní naší druhou porostotvornou dřevinou. Podle typologického mapování se odhaduje její přirozené zastoupení na 5,6 %. Přesto se s ní počítá v cílovém složení našich lesů v rozsahu 16,6 %, tedy prakticky ve stejné výši, především v hospodářském souboru přirozených borových stanovišť.

Borovice jako reliktní dřevina

V souladu se změnami její účasti v průběhu polevodého vývoje našich lesů je borovice chápána jako reliktní dřevina. Nachází to výraz v „nultém“ lesním vegetačním stupni borů, podmíněném především specifickými edafickými, orografickými i mikroklimatickými podmínkami. Jsou to ty, které vylučují nebo aspoň výrazně omezují konkurenci jiných dřevin. Pozici klimaxové dřeviny si udržela v biomu severských jehličnatých lesů, tajgy. Pro své vlastnosti, nároky a životní projevy – schopnost obsazovat extrémní stanoviště jak edaficky, tak mikroklimaticky, např. na „surových“ půdách, po požárech apod., jakož pro rychlý růst v mládí a časnou plodnost soliterních jedinců bývá též označována jako dřevina pionýrská. Ve srovnání s typickými pionýrskými dřevinami – topoly, vrbami, břízami a jeřáby – se však vyznačuje vyšším dosažitelným věkem i použitelnějším dřevem. Proto také byla vedle smrku hromadně uplatňována při zalesňování velkoplošných holých sečích v 19. a ještě v první polovině 20. století.

V praxi se stále více prosazuje požadavek pěstovat jednotlivé dřeviny diferencovaně podle různých stanovištních podmínek,

tj. podle SLT a HS. K tomu je důležitým podkladem poznání nároků a životních projevů jednotlivých dřevin, a to nejen samostatně – tedy „absolutně“, ale i relativně, v porovnání s dřevinami jinými. Předkládaný příspěvek se opírá o rozbor zdařilých přirozených obnov v různých podmínkách makroklimatických, vyjádřených lesním vegetačním stupněm a souborem lesních typů i mikroklimatických podle stupně a doby clonění. Tyto podmínky jsou nepřímo indikovány rychlostí růstu průměrných vzorníků, odebraných v analyzovaných mlazinách. Šlo vždy o případy, kdy uchycené a odrůstající nálety umožňují svou hustotou do budoucna cílevědomou výchovu, která je nezbytným předpokladem dosažení žádané kvality.

Charakteristika vzorníků

První skupina vzorníků se vyznačuje velmi rychlým růstem na plně osluněných plochách. Číslo 1 je bříza na stanovišti borové doubravy na terasách řeky Orlice v 1. LVS (PLO 17 Polabí). Číslo 2 je modřín na bývalé zemědělské půdě a číslo 3 jeřáb na holině, v obou případech na stanovišti smrkové bučiny v LVS 6 (PLO 25 Orlické hory).

Druhou skupinu borovice, dubu a buku charakterizuje relativně středně rychlý růst hned od mládí. Ve stejném pořadí stoupá délka i stupeň clonění. Číslo 4 je borovice na holině; typologická charakteristika je stejná jako u břízy číslo 1. Číslo 5 je buk ze skupinově clonné seče se střednědobým zástínem na stanovišti bohaté jedlové bučiny v 5. LVS (PLO 27, Hrubý Jeseník). Číslo 6 je dub ze skupinově clonné seče na stanovišti bohaté bukové doubravy v 2. LVS (PLO 26. Předhoří Orlických hor). Číslo 7 je opět borovice z mlaziny vzniklé z části pod prosvětleným vnitřním okrajem a z části pod výstavky, s krátkodobým stíněním, na stanovišti bohaté dubové bučiny v 3. LVS (PLO 33, Předhoří Českomoravské vrchoviny).

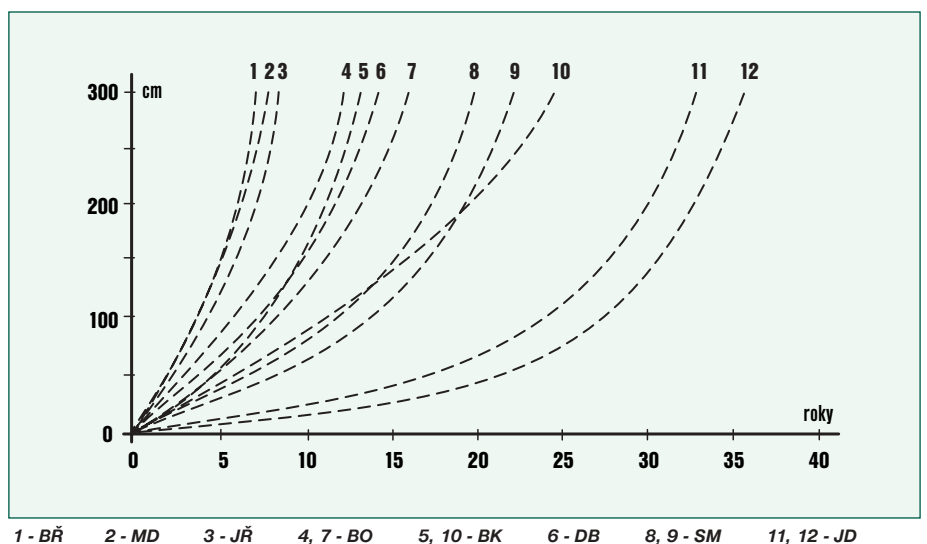
Pro třetí skupinu je příznačný růst v mládí pomalejší, postupně však zrychlovaný. Smrk číslo 8 i 9 reprezentují mlaziny vzniklé na vnitřních okrajích a odrůstající po odsunu porostních stěn; u vzorníku číslo 8 jde o typologickou charakteristiku jako u buku číslo 5, u vzorníku číslo 9 jako u jeřábu číslo 3. To se vztahuje i na buk číslo 10 ze skupinově clonné seče s relativně střednědobým až delším stíněním.

Čtvrtá skupina zahrnuje vzorníky jedle ze skupinově clonné seče s relativně dlouhodobým stíněním, což se promítlo do velmi pomalého odrůstání v mládí. Stanovištěm jedle číslo 11 je bohatá buková doubrava v typologických podmínkách jako dub číslo 6 a u jedle číslo 12 s typologickým zařazením jako u jeřábu číslo 3.

Závěr

Neuvažujeme-li břízu, modřín a jeřáb, u borovice dubu a buku je žádanou hustotou s vyrovnaným homogenním zápojem spojená s rychlým odrůstáním hned od mládí, se zkracováním doby clonění v pořadí buk – dub – borovice, u borovice s jeho omezením až na boční zástín. I na vzdálenost dvou porostních výšek lze počítat s dostatečně početným náletem. Naproti tomu u jedle bylo potřebné hustoty dosaženo pod dlouhodobou, nepravidelně uvolňovanou clonou, což se projevilo nejen velmi pomalým odrůstáním v mládí, ale i prodloužením doby vlastního nalétávání. To zároveň podpořilo u jedle žádanou výškovou diferenciaci. Přejít mezi jmenovanými dřevinami představuje smrk, u něhož může být dostačující početnost náletu docílena jak na vnitřním okraji pod vlivem bočního světla, tak na vnějším okraji v bočním zástínu. Borovice lesní se tak projevila jako eminentně slunná dřevina. Dále je patrné, že s ohledem na specifické požadavky jednotlivých dřevin je nutno prostorové a hlavně časové uspořádání obnovních postupů diferencovat.

Ing. Zdeněk Kadlus
Hranice na Moravě

1 - BŘ 2 - MD 3 - JŘ 4, 7 - BO 5, 10 - BK 6 - DB 8, 9 - SM 11, 12 - JD

Vznikla nová oblastní správa toků ve Vsetíně

Vzhledem ke stoupající náročnosti prací i administrativní agendy v oblasti vodního hospodářství byla s účinností od 1. ledna 2003 zřízena nová oblastní správa toků se sídlem ve Vsetíně. Do vinku dostala péči o bystřiny především v horách střední Moravy – Hostýnských a Vsetínských vrchů, Beskyd a Bílých Karpat. Se vznikem této OST byly zmenšeny OST Brno a Frýdek-Místek, které jí předaly část své agendy. Vedoucí OST Vsetín se stala Ing. Alena Janišová, kterou jsem požádal o rozhovor.

Ing. Alena Janišová je rodačka z Kroměříže, ale vyrůstala a žije ve Vsetíně. V roce 1983 ukončila studium na lesnické fakultě v Brně a nastoupila na lesní závod Vsetín u Severomoravských státních lesů, kde pracovala ve funkci technika polesí, vodohospodáře a referenta pro odbornou správu až do vzniku LČR. V roce 1992 přešla k Oblastní správě toků Frýdek-Místek na pracoviště Valašské Meziříčí, kde pracovala jako správce toků a od roku 1997 jako vedoucí. Od 1. ledna 2003 byla jmenována do funkce vedoucí OST Vsetín.

Charakteristika přírodních podmínek

Reliéf okresu Vsetín je velmi členitý a kontrastní. O tom svědčí existence 1500 údolí, která jsou delší než 400 m. Nejvyšším vrcholem okresu je Čertův mlýn (1206 m) v Radhoštské hornatině, nejnižší – 262 m leží v údolí Bečvy u Němetic, v místě kde řeka opouští hranice okresu. Celkově v reliéfu okresu výrazně převažuje erozně-denudační a strukturálně-denudační vrchovinový a hornatinný reliéf na flyšových pískovcích a jílovcích. Říční údolí, sníženiny a poříční kotliny,

typické pro reliéf Valašska, měly zásadní význam v minulosti, neboť podél nich postupovalo osidlování hornaté krajiny. Dnes jsou na ně vázány hlavní sídelní útvary (města a vesnice), probíhají jimi silniční a železniční tahy. Rozloha okresu Vsetín činí 1143 km², celková plocha vodních ploch (toků, jezer a nádrží) činí kolem 440 ha, lesy zabírají přes 60 % rozlohy.

Toky na tomto území jsou typickými bystřinami s velmi rozkolísanými průtoky. V létě jsou období, kdy je v toku jen trocha vody, po deštích průtok vody prudce stoupá a když jsou k tomu podmínky velmi rychle nastupují povodně, např. povodeň v r. 1907, 1919 a z těch posledních 1987 a 1997. Povodeň v roce 1997 byla na Moravě a ve Slezsku největší ve 20. století jak co do velikosti průtoků, tak jejich trvání a plochou zasaženého území. Odhaduje se, že v průběhu těchto srážek spadlo na plochu okresu celkově 193 523 000 m³ vody a bylo odplaveno 11 742 000 tun plavenin. Prudký nárůst průtoků a rychlý pokles je dán celou řadou podmínek. Mezi hlavní podmínky patří geologické poměry, tvar terénu, ale i časový průběh srážek na povodí, roční období a stav vegetace. Všechny toky, od těch nejmenších až po Spojenou Bečvu jsou velmi šterkonosné. Poměrně měkké skalní podloží se snadno rozpadá.

S hrazením bystřin na Vsetínsku se začalo v návaznosti na regulaci Bečvy již koncem 19. století. První úpravy byly provedeny v letech 1892 – 1893 na toku Zděchovka v Huslenkách, o několik let později na potočích Solanecký, Hutiský, Brodská, v roce 1900 např. Jasenický potok, Roušťka v Růžďce, Jasenka. V prvních desetiletích 20. století byla upravena většina potoků ve

Vedoucí OST Ing. Alena Janišová

východní části okresu, kde způsobovaly problémy v místních obcích. Úpravy bystřin se zpočátku prováděly z kamene, zejména v intravilánu obcí. Budovaly se kamenné přehrážky a stupně, v sídlech se břehy opeňovaly kamennými dlažbami suchými i s maltou, kolem silnic se stavěly opěrné zdi. Stupně se stavěly přepadové s prohloubeným vývarem. Břehy ve volné krajině byly zpeňovány průzračným vegetačním opevněním. Tvořeno bylo vrbovou krytinou s laťovými plůtky, haťovými válci, zápleťovými plůtky a oživenými sruby. Součástí úprav bystřin byla vždy i výsadba břehového porostu, nejčastěji to byly olše lepkavá a šedá, jasan, javor klen, jilm, lípa, osika, střemcha a vrby.

V reliéfu zájmového území se vyskytuje množství sesuvů převážně holocenního stáří, které jsou v různém stadiu vývoje. Extrémní červencové srážky v roce 1997 aktivizovaly řadu starých, již stabilizovaných či dočasně stabilizovaných sesuvů, urychlily průběh aktivních sesuvů a rovněž vedly ke vzniku nových sesuvových svahových deformací. Do konce roku 1998 bylo v okrese Vsetín registrováno více než 250 lokalit s rozvojem svahových pohybů. Celkový počet registrovaných deformací je odhadován na 500. Nejničivější sesuv, pravděpodobně v rámci celé republiky, se nachází v Růžďce. Jeho délka je 800 m, šířka kolísá od 100 do 200 m. Sesuv je značně aktivní, hluboko založený.

Rozhovor s vedoucí OST Vsetín Ing. Alenu Janišovou

Byl vznik nové OST organizačně náročný?

O vzniku OST se začalo mluvit začátkem roku 2002 a v létě byly zahájeny přípravy na

Společné sídlo lesní správy a OST ve Vsetíně

rozdělení OST Brno a OST Frýdek-Místek. OST Vsetín vznikla sloučením odloučeného pracoviště OST Frýdek-Místek ve Valašském Meziříčí a odloučeného pracoviště OST Brno v Bojkovicích. Protože nová OST má sídlo ve stejné budově jako LS Vsetín, museli jsme se o novém uspořádání domluvit s kolegy a doplnit vybavení kanceláří. Zpočátku se mluvilo o dvou kancelářích, nakonec jsme získali pět kanceláří, archiv i garáž. Také LS Luhačovice poskytla prostory pro kanceláře odloučeného pracoviště, které mělo původní sídlo v Bojkovicích. Stavební úpravy byly dokončeny k 31. 12. 2002. Obě lesní správy nám velmi ochotně vyšly vstříc. Po stránce personální se původně uvažovalo o obsazení sedmi lidmi, dnes má OST Vsetín jedenáct zaměstnanců, z toho osm správců toků, pozemkář a administrativní pracovníce. Ve Vsetíně je osm lidí a tři jsou na detašovaném pracovišti v Luhačovicích.

Jaké jsou hranice působnosti nové OST?

Jedná se o bývalé okresy Přerov, Vsetín, Kroměříž, Zlín, Uherské Hradiště, Hodonín. Hranici tvoří řeka Morava, její levostranné přítoky spadají pod OST Vsetín. Na východě je to hranice se Slovenskem. Celkem se staráme o 2940 km vodních toků. Vzhledem k tomu, že od vzniku nové OST ještě neuplynuly ani tři měsíce, bližší seznámení s vodními toky v oblasti jižní Moravy mne teprve čeká.

Měli jste nějaké komplikace s přebíráním toků, případně technických děl?

Převod vodních toků od OST Frýdek-Místek proběhl bez problémů. Jedná se o území a toky, které znám, protože jsme je doposud spravovali v bývalém okrese Vsetín a Přerov. Větší problémy byly s přebíráním toků od OST Brno, kde nepřechází celé okresy, ale došlo k dělení katastrálních území. Vzhledem k loňským záplavám v Praze, které postihly i výrobce vodohospodářských map, se nám doposud nepodařilo získat všechny mapové podklady této oblasti pro sídlo OST ve Vsetíně.

Je obtížné sestavovat pro první rok činnosti rozpočet? Naplní se vaše představy?

Jsme teprve na začátku, jakékoliv plánování je prozatím obtížné, snažíme se vycházet z předchozích zkušeností obou bývalých pracovišť. Pokud se jedná o státní dotace, máme zažádáno na ministerstvu zemědělství o příspěvek na hrazení bystřin podle § 35 lesního zákona v celkové výši 30 mil. Kč. Do konce března se rozhodne o třech akcích na vodních tocích Lutoninka, Zámeček a Ráztočka, na které podala žádosti ještě OST Brno. Dále jsme na ministerstvu požádali v rámci dotačních programů v oblasti vod na rok 2003 o příspěvky na povodňové škody a protipovodňová opatření v celkové výši cca 90 mil. Kč. Také máme požádáno o dotace podle § 46 lesního zákona na krajském úřadě ve Zlíně v celkové výši cca 45 mil. Kč. Celkem máme požádáno cca o 165 mil. Kč, ale

netroufám si odhadnout, jakou částku z tohoto objemu letos získáme.

Jaké prostředky máte přislíbené z rozpočtu podniku?

Na letošní rok máme přislíbeno 15,0 mil. Kč na investice, 16,6 mil. Kč na opravy a 5,0 mil. Kč na údržbu břehových porostů.

Je to dostatečná výše prostředků?

Zda jsou přislíbené částky z vlastního rozpočtu podniku dostatečné nelze posoudit nyní, kdy ještě neznáme konečnou výši státních příspěvků, které obdržíme v tomto roce. Např. z krajského úřadu podle § 46 lesního zákona jsme již několik let neobdrželi žádný finanční příspěvek. Pokud se nám nepodaří získat potřebné částky ze státního rozpočtu, vlastní zdroje v žádném případě nemohou pokrýt potřebu na odstranění škod po povodních v r. 1997, které byly natolik rozsáhlé, že se nám je dosud všechny nepodařilo odstranit.

Z výše celkových škod je zřejmé, že se jedná o velmi rizikovou oblast.

V tomto území je horninovým podložím převážně třetihorní magurský flyš se střídáním karpatských pískovců soláňských vrstev a jílovců zlínských vrstev. Území patří mezi tzv. svážná území s velmi neúnosným podložím, s velmi častými svahovými pohyby, s erozním cyklem v plném rozvoji. Časté jsou svahové sesuvy a eroze, při deštích jsou do koryt vodotečí v hluboce zaříznutých údolích splavována velká množství zeminy obsahující částice od hrubého štěrku až po jemný jíl. Koryta silně erodují, v hlubokých údolích toků vznikají rozsáhlé nátrže břehů, spodní tratě toků jsou zanášeny velkým objemem splavenin. Prudké, krátké svahy velkých sklonů s minimálním půdním vsakem způsobují po dešti velké vzdušné vody v korytech toků a následné povodňové vlny se škodami na nemovitostech a komunikacích v povodí. Škody z roku 1997 se tady na Vsetínsku odhadují na 450 mil. Kč.

Kolik se ročně proinvestuje na Vsetínsku prostředků při odstraňování povodňových škod?

Od roku 1997 je to přibližně 30 – 40 mil. Kč ročně. Ale v důsledku přivalových dešťů vznikají lokálně každý rok škody nové.

Jaké požadavky jsou kladeny na vaši činnost ze strany ochrany přírody?

Námi spravované území zčásti spadá do CHKO Beskydy a zčásti do CHKO Bílé Karpaty. S orgány ochrany přírody mimo okres Vsetín jsem za krátkou dobu existence OST Vsetín neměla příležitost jednat. Z předchozích let mám zkušenosti např. se správou CHKO Beskydy, která preferuje přírodě blízké úpravy, pro které bohužel není při způsobu Valašského osídlení v obcích prostor. Další požadavky CHKO vycházejí z § 15 zák. č. 254/2001 Sb. o vodách, který ukládá zprůchodnění vodních toků pro veškeré živo-

čichy. V praxi to pro nás znamená omezení při výstavbě i opravách příčných objektů – stupňů, prahů, které tlumí erozi v nestabilních krytech bystrin. Tyto přepadové objekty by podle požadavků CHKO měly být zprůchodněny buď částečně, např. rampou, nebo by měly být řešeny formou balvanitých skluzů. Skluzy jsou budovány z těžkého záhozového kamene. Vyčnívající kameny mají tlumit kinetickou energii vody, protékající voda mezi kameny má být migrační cestou pro vodní živočichy. Rybáři po nás naopak požadují klasické přepadové stupně a prahy, které jim dávají dle zkušeností lepší hospodářský výsledek v produkci násad. U akcí, které byly realizovány podle požadavků CHKO na zprůchodnění se bohužel některá technická řešení neosvědčila, což následně uznali i zástupci CHKO. Například zprůchodnění kamenných stupňů rampou na Hořanském potoce, kde je veškerý průtok sveden šikmou korunou stupně na rampu, čímž je z důvodu silného proudu migrace živočichů omezená nebo zcela nemožná. Z dlouhodobých zkušeností hrazení bystrin víme, že na flyšovém podloží bez příčných objektů nelze zajistit optimální podélný spád, stabilizovat dno a zabránit jeho prohlubování erozí. Balvanité skluzy na bystrinných tocích v naší správě s malou šířkou dna nejsou technicky dost dobře proveditelné.

Jak je to finančně náročné ve srovnání s klasickými díly?

Nechali jsme si zpracovat projekt ve dvou variantách – jedna klasické kamenné stupně s vývarem, druhá balvanité skluzy. Ceny opravy se skluzy jsou přibližně o 30 % vyšší.

Realizují se tady nějaké projekty podle představ ochrany přírody?

Ano. Např. na vodním toku Kněhyně navazuje na naše úpravy projekt „Revitalizace Kněhyně“ zpracovaný Ing. Šindlarem. Smyslem této úpravy je nechat vodu při povodni rozlít co nejvíce do šířky a tak ztlumit její energii. Jedná se o široké údolí, v němž budou vybudována dvě malá korytka dimenzovaná na méně než jednoletou vodu, opevněná oddeňky stromů s kořeny a místním šterkem. Prostor mezi korytky bude opatřen výsadbou, podélný sklon je řešen střídáním opevněných brodů a tůní. Tato úprava je dlouhá 285 m a finanční náklady by se měly pohybovat kolem 5 mil. Kč.

Bude to fungovat?

Je to nový způsob úpravy, přenesený z USA a u nás prozatím nevyzkoušený. Odborníci se na toto řešení v našich podmínkách dívají skepticky.

Kdo to bude platit?

Tato akce bude hrazena ministerstvem životního prostředí z Programu revitalizace říčních systémů. Investorem bude Správa CHKO Praha.

Je tady ještě nějaká stavba, kterou by financoval někdo jiný?

Připravuje se přeložka vodního toku Zdechovka z důvodu opravy a rozšíření silnice III. tř. mezi obcemi Huslenky a Zdechov. Projekt je v rozpracované fázi, jedná se o úsek cca 100 metrů, navržená cena je cca 2 mil. Kč. Projekt připravil také Ing. Šindlar, investorem bude Ředitelství Silnic a dálnic Zlínského kraje.

Kdo by za to měl zodpovídat?

Z dosavadních jednání vyplývá požadavek investora na převzetí části úpravy po dokončení stavby správcem toku. Pro nás je však důležitá funkčnost úpravy, proto požadujeme zkušební dobu minimálně 10 let, po kterou bude za tuto stavbu odpovídat Obec Zdechov. Princip projektu je obdobný jako na Kněhyni – vytvořit co nejširší prostor (asi 17 m), v němž bude vlastní korytka dimenzované na třicetidenní vodu. Komplikace je v tom, že značná část předmětných pozemků se bude muset vykoupit od soukromých osob.

Kdo je dnes, po reformě státní správy, vaším partnerem?

Vodoprávními úřady jsou pověřené obce, které nám jako speciální stavební úřady vydávají stavební povolení. Dotace podle § 46 a §35 žádáme přes Krajský úřad Zlín.

Jaké máte vztahy s obcemi?

Naše vztahy s obcemi jsou korektní. Požadavky obcí jsou zařazovány do plánu dle naléhavosti, postupně se snažíme řešit nejn nutnější opravy dle finančních možností. Spoustu oprav jsme již zrealizovali, zajištění mnoha dalších nás ještě čeká.

Děkuji za rozhovor, Jan Řezáč

Prioritou hrazení bystrin v obcích je bezpečný a rychlý průtok zvýšeného stavu vody

1. Úprava koryta potoka Jasenka ve Vsetíně
2. Úprava koryta potoka Romanovský v obci Zubří
3. Úprava koryta říčky Jasenice ve Vsetíně
4. Balvanité skluzy na Kněhyni mají podle představ ochránců přírody nahradit pro živočichy neprůchodné příčné stupně
5. Nátrž způsobená povodní na Kněhyni má zůstat podle požadavků ochrany přírody zachovaná
6. Na Hořanském potoce v obci Hovězí byly experimentálně na přání ochrany přírody postaveny příčné stupně se šikmou korunou a rampou tak, aby byly průchodné pro živočichy; dnes se ukazují jako nefunkční

4

5

6

Smrt v modrém; z fotosoutěže ČSOP a LČR Pohledy do přírody; foto: Zdeňka Štěpánová

Pavoučí hody; z fotosoutěže ČSOP a LČR Pohledy do přírody; foto: Zdeňka Štěpánová

Hravé muflonče

Fotografování volně žijících druhů je také zpestřeno tím, že nikdy nevíte dopředu, jak to dopadne. Často se stává i to, že se vypravíte za určitým druhem zvířete a nakonec fotografujete úplně něco jiného. S tímto souvisí i mé dnešní vyprávění, kdy jsem se vlastně vydal fotografovat divoké husy. Bylo to v polovině dubna, kdy se již na rybníce objevila první housata a tak jsem chtěl „ulovit“ nějaký nový snímek. Ne, že bych neměl snímky divokých husí nebo jejich mláďata, ale fotograf, který se tímto žánrem zabývá, musí stále doplňovat svůj fotografický archiv o další a další nové snímky.

Proto jsem se jednoho dne v jarním slunci vydal k rybníku, kde se již několik roků zdržují divoké husy a úspěšně zde hnízdí. Ovšem cestou k tomuto rybníku mi nějaká lesní víla „připravila“ úplně jinou podívanou. Pozdě odpoledne, kdy jsem šel lesem, tak jsem spatřil skupinku mufloní zvěře. Byla tam i letošní mláďata a tak mé rozhodnutí bylo jasné. Pokusit se mufloní zvěř nafotografovat. Opatrně jsem se připlazil za kmen dubu, nasadil teleobjektiv a čekal. Mufloní zvěř je velmi opatrná, ale měl jsem štěstí, že vítr šel na druhou stranu a byl jsem v loňské stařině poměrně dobře ukryt a tak jsem

jen čekal na vhodnou příležitost. Byl jsem celý netrpělivý, a proto jsem začal fotografovat a nečekal, až se skupina přemístí až pod stromy.

Také jsem uvažoval o tom, že setkání s muflony nemusí trvat dlouho. Stačí sebe-menší náznak znepokojení a zvířata zmizí. Ovšem ta „víla“, která představení připravila pro fotografa zvířat měla pochopení. Zvěř se klidně popásala a já mohl nerušeně fotografovat. Vyvrcholení tohoto lovu bylo takové, že jedno z muflončat v sobě neudrželo svoji hravost a začalo vesele pobíhat kolem skupinky. Matka jej ovšem stále bedlivě sledovala a když viděla, že nehrozí žádné nebezpečí, tak svoji ratolest nechala. V momentě bujně mládě najednou vyskočilo i na pařez a chvíli se rozhlíželo kolem sebe. To byla příležitost, kterou jsem nemohl promeškat. Rychle jsem

chtěl stisknout spoušť. Sotva cvakla závěrka, tak mládě skočilo dolů. Nestačil jsem to zachytit a tak jsem v duchu lítal, že mi to uniklo. V momentě jako kdybych byl znovu vyslyšen náklonností lesní „vily“, muflonče znovu vyskočilo na pařez a opět se rozhlíželo a pak zase seskočilo. To jsem byl již připraven a než opustilo svoji dočasnou vyhlídku, tak jsem stiskl spoušť své kamery.

Ještě chvíli jsem fotografoval skupinu mufloní zvěře, kde byla již dvě letošní mláďata, než pak všichni zmizeli ve stínu vzrostlých stromů. Vůbec jsem nelitoval, že se mi dnes nepodařilo nafotografovat divoké husy s mláďaty, vždyť na druhé straně jsem získal docela zajímavé snímky hravého mláděte muflonů.

Víte, že mufloní mládě je schopno již za tři hodiny po narození následovat matku?

Foto a text: Jaroslav Zumr

Něco o myslivosti v Německu

Názorové rozdíly na význam zvěře v lese mezi myslivci a těmi lesníky, jimž záleží na dobrém stavu lesa, vznikly jistě již hodně dávno. Že to není česká zvláštnost, dokazuje popis vývoje u našich sousedů.

Starí Germáni lovili svobodně zvěř na svém kmenovém území. Teprve během středověku si právo lovu osvojili panovníci. Jen oni a ti, jimž k tomu dali povolení, směli lovit. Lovy se prováděly i na pozemcích jejich poddaných. Že se tím ničila také úroda, to feudální pány příliš nezajímalo.

Postavení na společenském žebříčku

Pod vlivem Velké francouzské revoluce byly rovněž v Německu zredukovány stavy jelení zvěře. K nemnohým úspěchům revoluce v roce 1848 v Německu patřilo to, že feudální pánům bylo odňato právo lovu na cizích pozemcích. Zemědělci směli lovit na svých pozemcích sami. Během krátké doby byly vysoké stavy zvěře zredukovány. Ale již dva roky na to byl vydán nový myslivecký zákon, který určoval minimální výměru honitby 75 ha nebo 150 ha propachtované honitby. Účelem tohoto bodu zákona bylo vyloučit většinu zemědělců z provozování myslivosti.

V době hospodářské prosperity po roce 1850 se stalo módou dokazovat společenské postavení pronajmutím nebo koupěním honitby. Ke zvyšování prestiže začalo sloužit i vyvěšování trofejí na zdi. Aby se títo povyšující se lovci odlišili od obyčejných lidí, vymysleli si kodex cti mysliveckého chování. V té době také vzniklo omezení doby odstřelu jen na část roku. Následkem toho bylo zvýšení stavu zvěře. Vše se podřídlilo kultu trofejí. Zvěř se za tímto účelem začala speciálně přikrmovat, pro zkvalitnění trofejí se dováželi jeleni z Karpat a odjinud. Aby byl přehled, kde jsou nejsilnější jeleni, musely pruské státní lesy již od konce 19. století pořádat přehlídky trofejí. Tam pak jezdili mocní říše, aby slovením silného jelena byly potvrzeny jejich zásluhy o říši.

Hladovějící lidé, hladovějící zvěř

Koncem I. světové války byl hlad a tak se stavy zvěře snížily pytláčením. V některých oblastech se ale redukce zvěře prováděla i z moci úřední. V Sasku byl povolen 1 kus jelení zvěře na 100 ha. Zaměstnanci, kteří příkaz nedodržovali, byli hnáni k odpovědnosti.

Se vznikem třetí říše začaly zlaté časy myslivosti. Už v roce 1934 byl vydán nový lovecký zákon s platností pro území celého Německa. Bylo zavedeno sčítání zvěře. Zemědělcům bylo zakázáno umisťovat na jejich pozemcích poplašné zařízení (zvonky), které by odrazovalo zvěř od vstupu na pozemek. Tímto způsobem do té doby chránili zemědělci úrodu proti škodlivé zvěři. Bylo nařízeno krmení zvěře, zakázán lov spárkaté zvěře brokem a byl omezen lov s pomocí psů.

Po 2. světové válce stavy zvěře opět poklesly. Hlavně proto, že nebylo krmení pro zimní období. V některých oblastech zvěř uhynula hladem. Naproti tomu v oblasti dubových a bukových lesů profitovala v semenných letech zvláště černá a jelení zvěř z nabídky semen. V důsledku toho tam došlo k silnému přemnožení zvěře, která dokázala zlikvidovat i křovité porosty a pionýrské dřeviny.

Zajímavé je stanovisko německého mysliveckého svazu z roku 1957. V něm se uvádí, že svaz se znepokojením sleduje pokles kvality paroží. Jako důvod se uvádí, že v některých oblastech je srnčí zvěř tak přemnožená, že pro nedostatek kvalitní potravy nemohou srnci nasadit hodnotné paroží. V menším dodatku prohlášení uvádí, že místy zvěř také poškozují kultury.

Toto přiznání ze strany myslivecké lobby, že lovná zvěř může také někdy páchat škody, a že je proto nutné snížit stavy zvěře, je ale zcela výjimečné. Funkcionáři mysliveckého svazu vždy jindy považovali diskuse o škodách způsobených zvěří a o opatřeních k jejich snížení za zcela nemístné. Bližší jim byl výrok jednoho německého šlechtice,

reagujícího na požadavek redukce zvěře: „Německý les bez spárkaté zvěře se může srovnat s kostelem bez křížifixu.“

Myslivci a lobbyisté

Bylo by ovšem nespravedlivé, kdyby se panské způsoby jednání některých mysliveckých funkcionářů přisuzovaly všem německým myslivcům. Velká většina myslivců žila s přírodou, poctivě se starala o zvěř a snažila se udržet rovnováhu v přírodě. Usilovala o minimalizaci vznikajících škod a když k nim přesto došlo, uhradila je penězi nebo svou prací. Na rozdíl od pravých lobbyistů, kteří i dnes usilují o to, aby všemi dostupnými prostředky dospěli k výtoužnému cíli. Ke stavu, který by se podobal šlechtické myslivosti v době feudalismu. Požitek z lovu patřil šlechtici a o škody se s nimi podělili majitelé pozemků. Na jejich názory šlechtic brát ohled nemusel.

V roce 1963 si dovolil tehdejší vedoucí bavorských státních lesů napsat: „Se vším důrazem se musí říct, že bavorské státní lesy patří celému národu a ne egoistům z malé skupiny majitelů loveckých listků, kterým by měly být lesy obětovány.“ Ihned na to byl zahájen protiútok, do něhož byly zapojeny prominentní osoby. V roce 1963 se do vášnivě obhajoby zájmů myslivecké lobby zapojil i tehdejší předseda spolkového sněmu.

Nezájem veřejnosti

Je s podivem, že veřejnost přehlíží celkem bez zájmu škody, které myslivci svým hospodařením působí celému národu. Výjimkou jsou převážně jen zemědělci a lesníci, jimž přemnožená zvěř poškozují nebo dokonce ničí výsledky jejich práce. Znehodnocení dřeva ve zvěří sloupaných porostech se projevuje nižšími tržbami za prodané dřevo a tím menšími odvody do státní pokladny. To veřejnost přehlíží. Lidé často kritizují zvyšování daní, ale neuvědomují si, že by se daně nemusely tolik zvyšovat, kdyby se všude hospodařilo tak, jak se hospodařit má. Tudiž i v lese. Ten tichý nezájem veřejnosti se může vysvětlit asi tím, že myslivecká lobby, která vytvořila kastu ve společnosti, má hodně zámožných členů a dokonale propracovaný systém propagandy.

Dovede pohotově volit argumenty, které za dané situace mají naději na úspěch a mohou zapůsobit na city lidí, nemajících možnost se přesvědčit o pravdivosti uváděných argumentů. Útočí na city lidí, maluje černou budoucnost „jelen nepřežije rok 2000“, která by mohla nastat, kdyby o stavech zvěře mohli rozhodovat také zemědělci a lesníci, nebo dokonce ekonomové. Tato taktika může připomínat postup některých církví v době vrcholu jejich moci „Opřete se o nás, jen my máme pravdu!“ Propagandisté myslivecké lobby se mohou spoléhat na to, že málokdo má možnost, čas nebo chuť se na vlastní oči přesvědčit o tom, jak vypadají lesy zničené přemnoženou zvěří. K úspěchu myslivecké lobby významně přispívá to, že tak trochu po způsobu starých mafiánů získávají příznivce na důležitých místech, kde se může rozhodovat o myslivosti.

Zarážející je, že část lesníků vědomě přehlíží škody působené zvěří. Často se jejich chování nepovažuje za trestný čin vědomého poškozování státního majetku, ale přechází se, jakoby se jednalo o kavalírský prohrěšek.

V jelenářské oblasti Schwarzwald o výměře cca 100 000 ha byl snížen počet jelení zvěře na 30. Byla zrušena četná malá krmeliště, byly zavedeny efektivnější způsoby lovu, jako jsou naháňky, do lovu byli zapojeni četní místní lovci. Po snížení stavu zvěře se opět objevilo přirozené zmlazení jedle a objevil se nečekaný faunistický efekt. Počet tetřevů se prudce zvýšil.

Podkladem pro stanovení plánu odstřelu je sčítání zvěře. Kdo ale dokáže spočítat zvěř v lese? Provedl se pokus v Dánsku. Na malé, přehledné a jasně ohraničené ploše se „přesně“ spočítala srnčí zvěř a pak se na té ploše provedl „totální odstřel“. Napočítalo se 70 kusů, nastřílelo se 213 kusů a čerstvé stopy a čerstvý trus dokazovaly, že nějaká srnčí zvěř ještě zbyla.

Návrhy opatření ke snižování škod

Mysliveckou lobby v Německu vyrušily kritické připomínky takových kapacit jako byl Gerhard Grzimek. Myslivečtí funkcionáři reago-

vali různě. Především doporučením, aby se zvěř krmila ještě více než dosud. Dokonce i mimo zimní období. Není vyloučeno, že tento návrh prosazoval myslivce vlastníci podnik na výrobu krmiv pro zvěř. Při krmení srnčí zvěře po dobu 8 měsíců v roce by se muselo krmiv spotřebovat více a tržby by se zvýšily.

V rámci opatření ke snížení škod zvěří také dali myslivci podnět k tomu, aby se vyšlechtil smrk s tak drsnou kůrou, aby jej zvěř neloupala.

Dne 15. 12. 1982 vynesl vrchní zemský soud v Koblenzi rozsudek, podle kterého byla spolková země Rheinland-Pfanz povinna uhradit majiteli lesa škody vzniklé zvěří ve výši dva a půl milionu DM. Myslivečtí funkcionáři byli rozsudkem otřeseni. Ihned hledali protiargumenty. Našli je. Uvedli, že škody nemá na svědomí zvěř a myslivci, ale návštěvníci lesa, kteří svým pobytem v lese zvěř ruší. Tak jako v době třetí říše se musí zřídit území pro zvěř. Světe, div se! V některých oblastech Německa měli myslivci úspěch. Jsou území, kde má lovná zvěř přednost před návštěvníky lesa. Těm bývá vstup do lesa omezován.

Protivníci myslivecké lobby také předkládají návrhy a i mezi nimi se najdou takové, že se mohou zařadit do kategorie „perliček“. Padl

třeba návrh, aby v revírech, kde myslivci nechtějí nebo nejsou schopni provést nutnou redukci zvěře, byla úkolem odstřelu pověřena policie.

Jsou ale návrhy a těch je většina, které by zasluhovaly propracování a zavedení do praxe. Třeba ten, aby v nájemní smlouvě byl bod, jímž se myslivecký hospodář zavazuje k udržování únosného stavu zvěře. Nebude-li tuto podmínku dodržovat, bude mu nájemní smlouva vypovězena. Únosnost stavu zvěře se nebude zjišťovat sčítáním zvěře, protože to, jak známo, jsou údaje krajně nespolehlivé. Viz výše uvedený pokus provedený v Dánsku. Únosnost početního stavu zvěře se může zodpovědně zjistit jen rozsahem zvěří způsobených škod.

Jinou možností by bylo, aby po způsobu špatně hospodařících podniků, byl do myslivecké společnosti dosazen státní úředník. Něco jako nucený správce. Ten by zjednal nápravu. Třeba zapojením myslivců, kteří nejsou členy oné společnosti.

Přetlumočil jsem pouze to, co jsem se dočetl v německých publikacích. Podobnost v některých bodech s našimi poměry je tedy čistě náhodná.

Ing. Ilya Andrš, 348 06 Přimda 194

Pohledy do přírody

Za tímto názvem se skrývá zajímavá příležitost pro všechny obdivovatele přírody, kteří dokáží jít životem a nejen vnímat krásu kolem sebe, ale mají schopnost ukázat ji i ostatním. Již sedm let tato soutěž s mezinárodní účastí (jako téměř jediná výrazně orientovaná na tuzemskou přírodu) úspěšně košatí a je poměrně přirozené, že jejím hlavním pořadatelem je článek Českého svazu ochránců přírody, který má programově nejbliže jak k přírodě, tak i k mladé generaci.

Přes nesmělé začátky (kdy výstavy nejlepších prací probíhaly pouze v pražském metru a Muzeu hl. m. Prahy) se „Pohledy do přírody“ již přehoupaly, jakýkoliv článek ČSOP si výstavu nejlepších prací může vypůjčit a fotografie tímto způsobem v průběhu roku putují po celé republice. Vzdělávající úroveň soutěže také napomáhá stabilní odborná porota, poměrně stálý okruh „soutěžících“ a možná i zdařilá prezentace ve specializovaném časopise Magazin fotografie. A samozřejmě i výrazná podpora od Lesů ČR, s. p., které mají pro účastníky vždy připraveny zajímavé odměny v rámci dlouhodobé smlouvy o spolupráci s ČSOP.

V právě ukončeném ročníku všechna vyhlášená témata (Moji kamarádi v lese, Krajina v srdci Evropy, I smrt je součástí života a Planeta hmyzu) opět úspěšně oslovila širokou veřejnost a tak mezi 373 snímky od 73 autorů bylo chvílemi opravdu těžké vybírat. Navíc je soutěž otevřená i nejmladším fotografům (věkové kategorie do 12 let, od 13 do 18 let a nad 18 let), takže se hojně účastní i členové různých fotokroužků při školách. Na druhou stranu, zaslané práce „těch starších“ dosahují velmi vysoké úrovně.

Před sebou máme další ročník s opět velmi zajímavými tématy:

1. České hory (k tuzemské krajině neodmyslitelně patří – dodávají ji malebnost, majestátnost, krásu i ochranu)
2. Květy lesa (ostrůvky barev, tvarů a vůní v moři zeleně)
3. Pohádky z mechu a kapradí (téma pro všechny ty, kteří si v duši ještě zachovali špetku citu a dětské fantazie)

Fotografickou soutěž „Pohledy do přírody“ pořádá Sdružení Mladých ochránců přírody ČSOP, v posledních 3 letech za významné podpory LČR, s. p. a též Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (tato akce je zařazena do seznamu „soutěží doporučených k účasti žákům a studentům škol“). Veškeré informace lze získat na adrese či internetových stránkách pořadatele: SMOP ČSOP, poštovní příhrádka 447, 111 21 Praha 1, CDM@smop.cz, www.smop.cz.

O vrabcích; z fotosoutěže ČSOP a LČR Pohledy do přírody; foto: Ladislav Vogeltanz

4. Zrození lesa (za desítky let to budou velikáni, teď ale bojují o své místo na slunci)

Máte-li schopnost vnímat krásy přírody kolem vás neváhejte, užavěrka je až 15. října 2003 a tak vám vůbec nic nebrání v účasti. Těšíme se na vaše práce.

Michal Kulík

nové odborné publikace a knihy

z oboru lesnictví a příbuzných oborů

Lesy České republiky, s. p.: Oblastní inspektorát Havlíčkův Brod

Charakteristika a činnost organizačních jednotek v rámci územní působnosti OI Havlíčkův Brod: OI Havlíčkův Brod, LS Jihlava, LS Nové Město na Moravě, LS Ledec nad Sázavou, LS Nasavrky a LS Ronov nad Doubravou.

Vyd. LČR, s. p., Hradec Králové, 2002
(přiděleno technické knihovně LČR HK)

Lesy České republiky, s. p.: Oblastní inspektorát Choceň

Charakteristika a činnost organizačních jednotek v rámci územní působnosti OI Choceň: OI Choceň, LS Broumov, LS Rychnov nad Kněžnou, LS Choceň, LS Lanškroun a LS Svitavy.

Vyd. LČR, s. p., Hradec Králové, 2002
(přiděleno technické knihovně LČR HK)

Lesy České republiky, s. p.: Oblastní inspektorát Plzeň

Charakteristika a činnost organizačních jednotek v rámci územní působnosti OI Plzeň: OI Plzeň, LS Přeštice, LS Plasy, LS Stříbro, LS Teplá, LS Planá a OST Plzeň.

Vyd. LČR, s. p., Hradec Králové, 2002
(přiděleno technické knihovně LČR HK)

Produkční potenciál a stabilita smíšených lesních porostů (v antropicky změněných podmínkách pahorkatin jako podklad pro návrh cílové skladby dřevin)

Petr Kantor, Stanislav Klíma, Robert Knott, Petr Jelínek a Antonín Martiník

Ve studii jsou analyzovány 40leté řady růstu a vývoje čtyř smíšených porostů z oblasti Školního lesního podniku MZLU v Brně Masarykův les Křtiny.

Vyd. Paido – edice pedagogické literatury, Brno, 2002, v rámci řady Sborník prací institucionálního významu
(darováno technické knihovně LČR HK)

SO₂ - Pollution and Forests Decline in the Ore Mountains (Znečištění oxidem siřičitým a odumírání lesů v Krušných horách)

Editoři: Bohumír Lomský, Jan Materna a Hardy Pfanz

Vyd. MZe ČR, Praha, 2002 (v angličtině)
(darováno technické knihovně LČR HK)

Zvěř jako přírodní bohatství (Spravování zvěře ve zvláště chráněných územích)

Diskusní setkání zoologů, myslivců, ochránců přírody a lesníků u Kulatého stolu, Brno, 26. 2. 1996.

Vyd. MZLU v Brně, 1996
(darováno technické knihovně LČR HK)

Problematika pěstování sazenic listnatých dřevin

Sborník referátů z celostátního semináře, Holčovice – Spálené, 25. 9. 1996.

Vyd. AVE – Informační centrum Opavska, Opava, pro Českou lesnickou společnost v Praze, 1996
(darováno technické knihovně LČR HK)

Doporučená pravidla pro měření a třídění dříví v České republice

Předkládaná pravidla pro měření a třídění surového dříví respektují

závazné evropské normy, jsou v souladu s uzácními běžně užívanými v zemích Evropské unie a vytvářejí tak vhodný rámec pro dodavatelsko-odběratelské vztahy mezi lesním hospodářstvím a dřevozpracujícím průmyslem v České republice.

Vyd. pod záštitou Ministerstva zemědělství a Ministerstva průmyslu a obchodu Svaz zaměstnavatelů dřevozpracujícího průmyslu, Společenstvo dřevozpracujících podniků v ČR, Česká asociace podnikatelů v lesním hospodářství a Lesy České republiky, s. p., Hradec Králové, 2002

(přiděleno technické knihovně LČR HK)

Možnosti záchrany lesů v Krušných horách

Sborník z konference, Chomutov, 6. 11. 1997.

Vyd. Chomutovská regionální pobočka Společnosti pro trvale udržitelný život, Chomutov, 1997

(darováno technické knihovně LČR HK)

Lesy a lesní hospodářství na přelomu tisíciletí

Jan Řezáč

Cílem publikace je přiblížit široké veřejnosti problematiku lesního hospodářství v celém jejím spektru.

Vyd. MZe ČR v nakladatelství a vydavatelství Lesnická práce, s. r. o., Praha, 2002

(přiděleno technické knihovně LČR HK)

Zajíc v přírodě a chov v zajetí

Oldřich Kučera a Jozefa Kučerová

Tato publikace vznikla ze snahy vyplnit některé mezery v našich znalostech z oblasti biologie, etologie a ekologických nároků zajíců. Zvláštní problematiku tvořilo studium možnosti chovu zajíců v zajetí a jejich následná reintrodukce a introdukce do krajinného prostředí. Publikace obsahuje i studium ekologických momentů, jako je např. tzv. imprinting (vtištní) či rituální stránky procesu tvoření párků a výběru partnera. Důležitý význam má určení délky doby březosti, pohlavní dospělosti a řada dalších otázek. Publikace čerpá z domácích i zahraničních zkušeností a odborné literatury. Jsou v ní shrnuty vlastní poznatky získané při téměř třicetiletém vykonávání funkce mysliveckého a lesního hospodáře u LZ Litovel, a dále pak ty, které byly získány při zakládání a vedení popisovaného chovatelského střediska prvního z autorů. Publikace také ve zkrácené podobě seznamuje s výsledky získanými v průběhu řešení jednotlivých státních výzkumných úkolů, na ně navazujících sledování, které byly v průběhu let uskutečňovány na popisovaném středisku pro chov zajíců v zajetí.

Vyd. Matices lesnická, s. r. o., Písek, 2002, v edici Dobové spisky (zakoupeno v Knihkupectví Myslivost, Praha, pro technickou knihovnu LČR HK)

Zvíře

Obrazová encyklopedie živočichů všech kontinentů (z anglického originálu Animal z roku 2001)

hlavní redaktor: David Burnie

Publikace je výpravné encyklopedické dílo o tvorech žijících v přírodě – od největšího savce po nejmenšího motýlka. Ukazuje jejich krásu a rozmanitost snímky a ilustracemi vysoké technické kvality a umělecké hodnoty. Dílo v nápadité grafické úpravě a oceněné mnoha mezinárodními cenami je doprovázené zajímavým textem plným nejnovějších informací.

Vyd. Euromedia Group – Knižní klub, Praha, 2002
(zakoupeno v síti knihkupců pro technickou knihovnu LČR HK)

ČESKÉ NÁZVY ŽIVOČICHŮ V. Ryby a rybovití obratlovců (Pisces) 3. - papskoploutví (Actinopterygii) [kostnatí (Neopterygii); maloústí (Gonorynchiformes) – máloostní (Cypriniformes)]

Lubomír Hanel a Jindřich Novák

V úvodu tohoto dílu jsou uvedeny opravy a dodatky k českému názvosloví věnovanému rybám a rybovitým obratlovcům v předchozích dvou

dílech. Dále pak navazují dva řady patřící do třídy paprskoploutvých (Actinopterygii).

Vyd. Národní muzeum, Praha, 2002

(zakoupeno u vydavatele pro technickou knihovnu LČR HK)

Ročenka Správy Krkonošského národního parku 2001

Vyd. Správa KRNP, Vrchlabí, 2002

(darováno technické knihovně LČR HK)

Chráněná území ČR VII.: Jihlavsko

Luděk Čech, Jan Šumpich, Vladimír Zabloudil a kolektiv

Sedmý svazek čtrnáctidílné edice, kterou Agentura ochrany přírody a krajiny ČR poprvé podrobně seznamuje čtenáře s přírodními charakteristikami, historií a předmětem ochrany zvláště chráněných území Čech a Moravy. Publikace je doplněna topografickými a tematickými mapami i leteckými snímky a zároveň přináší velké množství vlastivědných informací z okresů Havlíčkův Brod, Jihlava, Pelhřimov, Třebíč a Žďár nad Sázavou a o Chráněné krajinné oblasti Žďárské vrchy.

Poznámka distributora: Tento díl z edice Chráněná území ČR vyšel dříve než díl VI.: Olomoucko.

Vyd. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR a EkoCentrum Brno, Praha, 2002

(zakoupeno u s. r. o. ARTEDIT v Praze pro technickou knihovnu LČR HK)

Lexikon zemí světa

Lexikon zemí světa uvádí přehled samostatných států i závislých území se základními geografickými údaji, hospodářstvím, přírodními podmínkami a stručnou historií. Lexikální část doplňují orientační mapky, vlajky, znaky a barevné fotografie států. Tabulková část přehledně charakterizuje světové a kontinentální geografické údaje. Obsáhlá vícebarevná mapová část zobrazuje na přehledných mapách svět a kontinenty, na podrobných obecně zeměpisných mapách jednotlivé státy. Rejstřík s 56 000 hesly uvádí geografická jména ze všech obecně zeměpisných map.

Vyd. Kartografie Praha, a.s., 2002 (2. vydání)

(zakoupeno v síti knihkupců pro technickou knihovnu LČR HK)

Dále přibyly do technické knihovny tyto videokazety:

Lesník a příroda

Dokument se soustřeďuje na jeden z nejdůležitějších aspektů lesnické práce – představuje ochranu biotopů a ekosystémů jako přirozenou součást činnosti lesních hospodářů. Vedle vlastní každodenní práce lesníků z různých koutů naší vlasti snímek dokumentuje také spolupráci s profesionálními i dobrovolnými ochránci přírody na řadě společných projektů. Blíží informace obsahuje příspěvek RNDr. Jiřího Stonawského "Videokazeta Lesník a příroda" v časopise Lesu Zdar č. 3/2003 na str. 15.

Pro LČR, s.p., vyrobil SKYFILM Prostějov, 2002

(přiděleno technické knihovně LČR HK)

Lesy České republiky (česká, německá a anglická verze)

Dokument seznamuje v úvodu s historií, strukturou, strategií a s naplňováním veřejného zájmu státního podniku Lesy České republiky, který spravuje většinu lesů v majetku státu. Dále následují informace o plnění mimoprodukčních a produkčních funkcí lesa státním podnikem. Závěr je věnován osvětové činnosti a podpoře kultury ze strany LČR.

Pro LČR, s.p., vyrobil SKYFILM Prostějov, 2000

(přiděleno technické knihovně LČR HK)

NATURA 2000 – soustava chráněných území

Informace o navrhování a vytváření soustavy chráněných území v České

republice s předmětem ochrany evropsky významných vzácných a ohrožených druhů rostlin a živočichů a určitých typů přírodních stanovišť je doplněna o hlediska péče a hospodaření v této soustavě chráněných území.

Pro Agenturu ochrany přírody a krajiny ČR vyrobil FONTIS, Praha, 2001 (darováno technické knihovně LČR HK)

Jiří Uhlíř

V měsíci únoru oslaví významná životní jubilea tito pracovníci LČR

Padesátiny

4. 4.	Helena Vlasatá	ředitelství
8. 4.	Zdeněk Semela	LS Dvůr Králové
12. 4.	Marie Mikulová	LZ Boubín
14. 4.	Otto Bartůnek	LZ Boubín
16. 4.	Ing. Antonín Stodůlka,	LS Bystřice p. H.
17. 4.	Ing. Jiří Smýkal	LS Fr. Lázně
18. 4.	Jitka Leissová	LZ Dobříš
21. 4.	Marie Šošková	LZ Židlochovice
23. 4.	Milan Němec	LZ Dobříš
26. 4.	Jiří Ruprecht	LZ Židlochovice

Šedesátiny

2. 4.	František Zdenovec	LZ Dobříš
10. 4.	Josef Malinovský	LZ Kladská
15. 4.	JUDr. Václav Smeykal	OI Klatovy
19. 4.	Vratislav Jezl	LZ Boubín
19. 4.	Jaroslav Cabala	LZ Židlochovice
26. 4.	Václav Hrabák	LZ Dobříš
27. 4.	Karel Hrubý	LZ Dobříš
28. 4.	Ing. Vladimír Pešl	LS Ostravice
30. 4.	Ing. Pavel Chyba	LS Nové M. na Mor.

Všem jubilantům blahopřejeme a přejeme jim hodně zdraví a spokojenosti

Lesy České republiky, s. p. Lesní závod Konopiště

**Pořádají Na střelnici Vráž
Ve dnech 29. května až 1. června**

36. mistrovství Evropy v loveckém parkúru

Soutěžit se bude v kategoriích:
Senioři, Veteráni, Superveteráni, Dámy, Junioři, Handisport, národní družstva a klubová družstva.

Mistr Evropy odjede v novém modelu automobilu
Renault Megane.

**Přijed'te se podívat na špičkové výkony
evropských střelců!**

Přijed'te povzbudit české závodníky!

Blíží informace na www.parcour.cz

Když shazují jeleni

Jiří Zíkl s trofejí

Lesní cesta lemovaná z obou stran dospělým bukovým porostem. Ve spodním patře koberec bukového náletu, z kterého občas ze země trčí skála. Tak tady začíná naše pouť za jelením parohem. Pod nohama křupe přemrzlý sníh. Je totiž konec února a každý „jelenář“ ví, že shazují staří jeleni. Myslivců, chovatelů, jelenářů se zmocňuje zvláštní neklid, který přichází vždy v tuto dobu. Neklid, který lze přirovnat k ránu 16. května, kteréhokoliv roku, kdy nedočkáví sedíme ještě za tmy na posedu u paseky a praskající větvička oznamuje příchod toho našeho srnce. Oborník, hajný či revírník svolává na dny volna partu svých kamarádů na procházku po lese.

Při každodenní práci ve svěřeném lese totiž potkal jelena, který již shodil. Je třeba najít jeho shozy, doplnit vývojovou řadu a posoudit tak další chovatelský rok. „Celý rok jsme se spolu v lese potkávali. Je to pravidelný šestnáctník, šestá hlava, sedm roků, dobrej jelen. Mám jeho předchozí shozy. Za rok opět poskočil ve výsadách i v hmotě,“ říká hajný, když spolu sedíme večer v myslivně a probíráme možnosti, kde mohl shodit. „To je tak. Nejčastěji se to děje u krmelišť, kam se je snažím v tuto dobu soustředit. Ovšem paroh může ležet kdekoli a tady v těch houštinách ho hledej.“ „Však uvidíte zítra“, říká jeho paní a ví, o čem mluví. „Najít jeden shoz, rovná se dálkovému pochodu a ani ten nemusí v cíli znamenat úspěch. Je to o štěstí. Někdo vlezle do houštiny a hned na kraji brkne o větev, ze které se vyloupne veliký shoz. Potom chodí celé

dny a nic. Mám tady kamarády, kteří sem jezdí již několik let a řada z nich to štěstí nikdy neměla. Přesto vždycky přijedou. Je to trochu o kamarádství, o dnech strávených v krásném prostředí o těšení se na to, že možná letos třeba najdou.“

Jdeme spát. Ráno moudřejší večera. Ještě než usnu představuji si, jak právě přede mnou leží na sněhu veliký shoz. Jak mi buší srdce a těším se na okamžik, kdy kamarádům myslivcům svůj úlovek předvedu. Usínám. Zítra nás čeká perný den.

Probouzím se do krásného, slunečného rána. Před myslivnou stojí zaparkovaná auta, uvnitř je slyšet hlasitý hovor a dveřmi se line vůně ranního grodu. Občerstvení vyrazíme na lesní cestu. Každý ví, co má dělat. Přesto následuje malé proškolení a dobrá rada: „Když chceš najít paroh, musíš na to myslet. Zapomeň na všechno ostatní a dobře se dívej. Potom to má smysl.“ Stavíme se do rojnice v tři až pětmetrových rozestupech a jdeme. Občas se už zdá, že přece. To se však jenom větve chvíli tvářila jako paroh a naše fantazie tomu tak chtěla. Znovu se scházíme a opět rozcházíme. Nic. U ohně, který k takové akci neodmyslitelně patří, si sdělujeme dojmy. Ten v houštině potkal divočáka, ten už se ohýbal pro shoz a byla to naše již zmíněná větev, ten se raduje z překrásného dne. Posilnění opečeným buřtem jdeme dál.

Odpolední procházka přináší úspěch. Nacházíme loňský shoz z jelena osmeráka. „Kolikrát jsem tady šel,“ říká kamarád hajný. Tak alespoň něco. Den končí a kamarádi odjíždí. Loučíme se. Večer se radíme o zitrku. Zůstali jsme čtyři. Šanci na úspěch to však nesnižuje. Je to opravdu o štěstí. Bavieme se o pytláctví. I tady se v této době pohybuje více lidí než jindy. Hledači parohů, výhodného to artiklu na trhu, vyráží do lesa za stejným účelem jako my. Jejich snaha najít a ukrást paroh má však pouze komerční cíl. Náš cíl je chovatelský. „Nakonec to někde rozřežou na knoflíky nebo z toho postaví lustr. Budiž, vždyť je to hezké. Ale proč materiál kupovat, když se dá ukrást.“ Vidím na tváři kamaráda smutek. Jak rád by viděl výsledek své chovatelské práce. A teď se bojí, že už shozy třeba nejsou. Jsem optimista, zítra se třeba zadaří.

Jsme malá skupinka, a proto volíme volně hledání. Půjdeme, kam nás oči povedou a za dvě hodiny se tady sejdeme. „Lovu zdar“. Chvillemi se přistihnou, že myslím na něco jiného a rychle se orientuji na účel, pro který jsem přijel. Občas někomu překřížím stopy. Už tady šli. To však ani v nejmenším neznamená, že zde paroh není. Neslevuji v koncentraci. Pomalou chůzí se dostávám dosti daleko od místa našeho srazu a proto pomalu

otáčím. Potkávám kamaráda, který je na tom stejně. Nic. Blížíme se k houštině, kde jsme se před dvěma hodinami rozešli. Slyšíme velmi vzrušený hovor. Jako rajska hudba mi zní z houštiny slůvka přání „Lovu zdar“. Zrychlujeme krok.

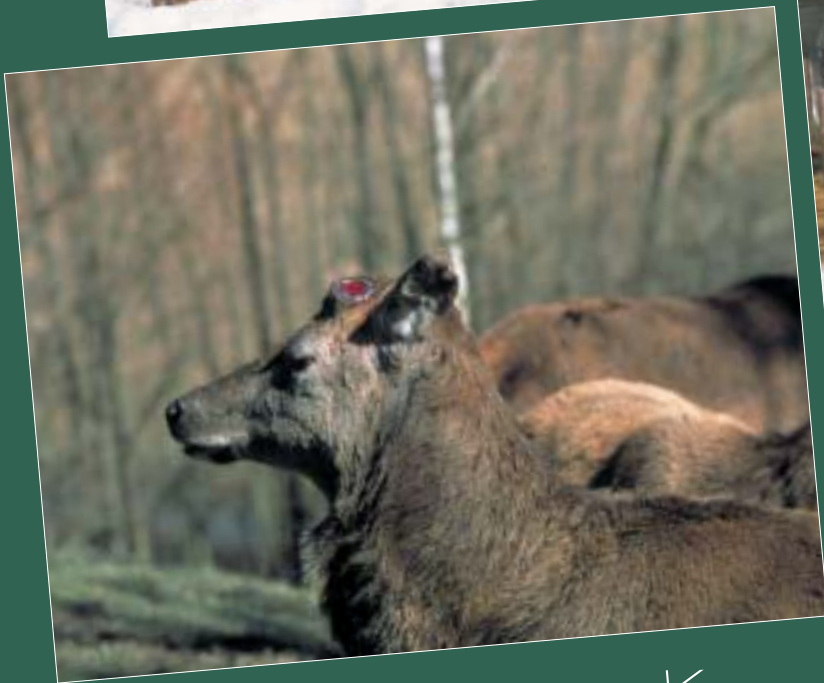
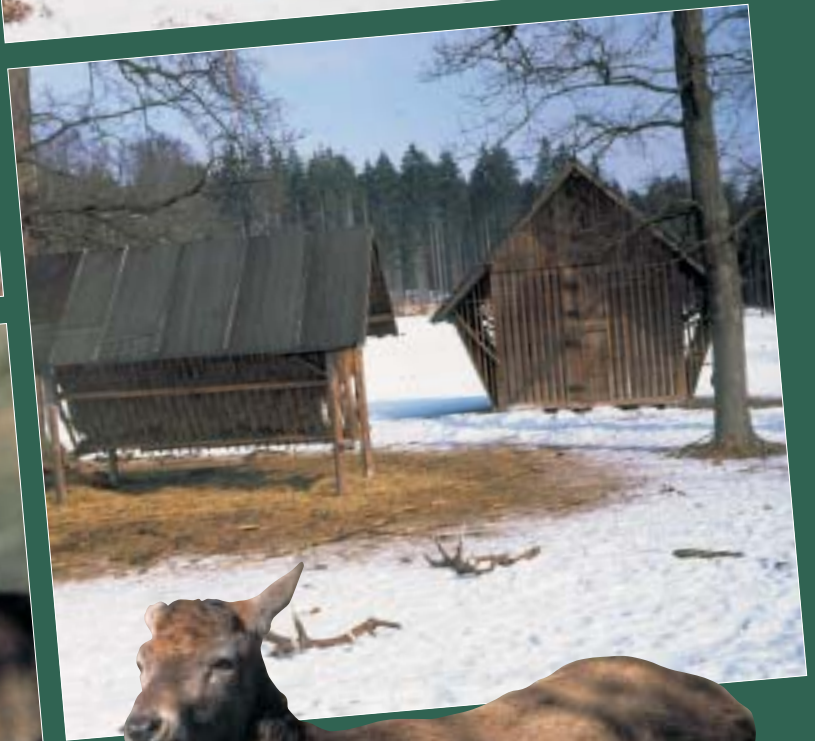
Tak, jako vítěz závodu zvedá nad hlavu pohár, tak náš kamarád třímá nad hlavou shoz. Křičí, raduje se, tiskne ho na hrud'. Všichni mu gratulujeme a radujeme se s ním, a nikomu nevadí, že ho nenašel právě on. Jdeme se podívat na místo, kde ležel. Smrková houština plná tlejícího dřeva. Tak to je opravdu štěstí, protože tady skoro každý kus klacku vypadá jako paroh. Procházíme houštinu křížem krážem. Druhý shoz tady není. Nevadí. Sedáme do auta, jedeme k myslivně. „Tak se pojd' podívat, co tady máš za jelena,“ říká autor úlovku hajnému a usmívá se. Ten smutek z večera na jeho tváři stírá vzrušení. I paní hajná se jde podívat. „Tak sláva chlapi.“ Každému z nás je odplatou za námahu úspěch. Když tak cestou domů přemýšlím o té odplatě a námaze, musím to poopravit. Vždyť jsem strávil dva úžasné dny, z nichž budu ještě dlouho čerpat energii pro další práci. Přítel se rok se tam určitě vrátím. Co kdyby...? ”

Miloslav Louda

P.S. Asi za tři dny mi kamarád volal. Při jíždě po revíru uviděl shoz ležet v porostu z okna auta. A věřte nevěřte, byl to on, ten druhý. „Až přijedeš, uvidíš. Tak Lovu...“

FOTO reportáž

Když shazují

Foto: Jaromír Zumr

jeleni